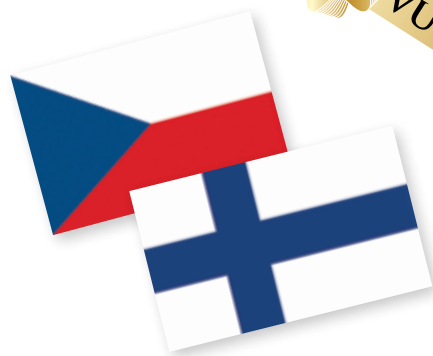

Näköala

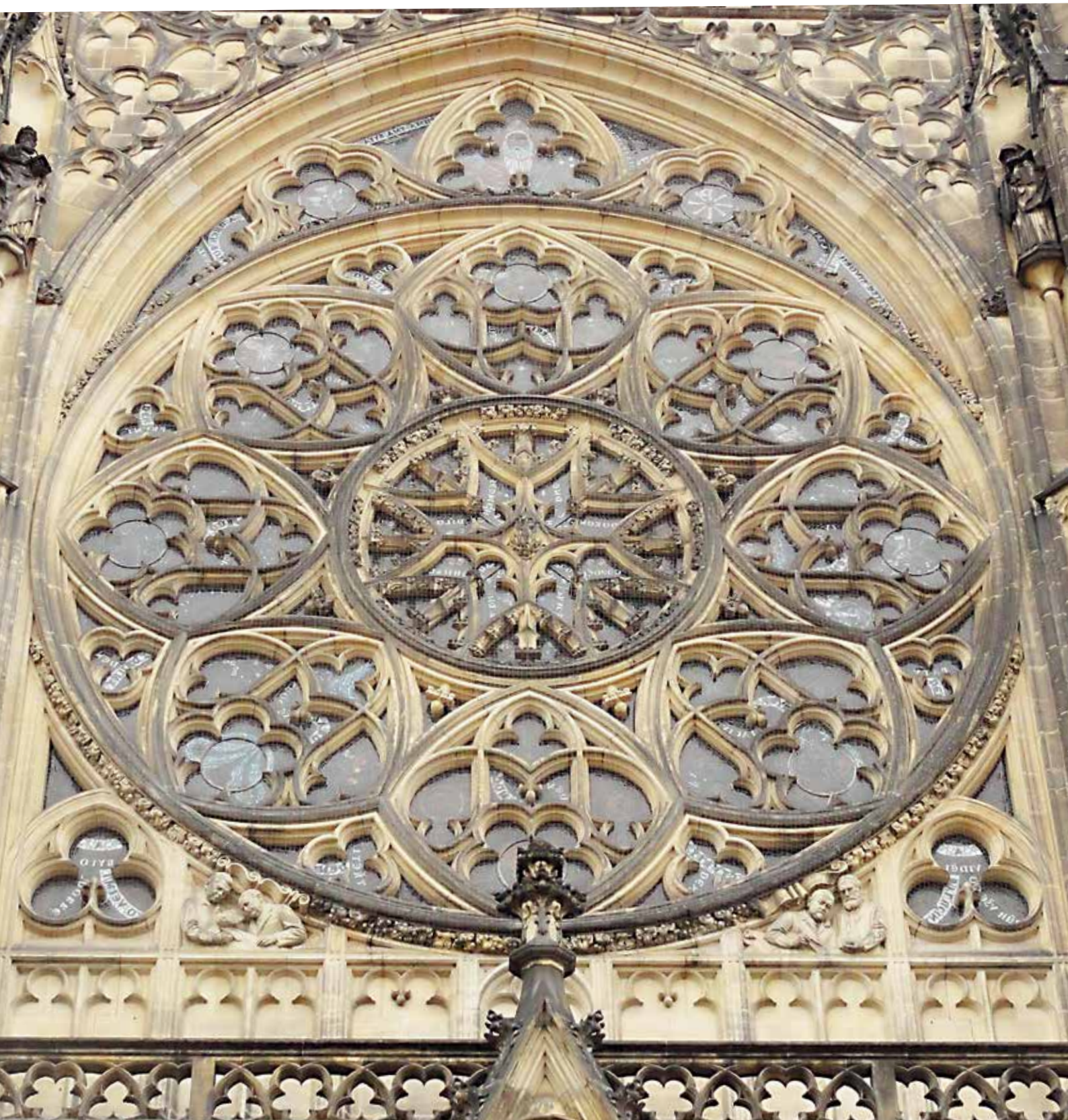
TŠEKKIIN

Suomi-Tšekki-seura ry:n julkaisu 2/2021

60

VUOTTA

Suomi-Tšekki-seura ry

www.suomi-tsekki-seura.fi
info@suomi-tsekki-seura.fi

Jäsenmaksu vuonna 2021: 25 e

61. vuosikerta

Näköala TŠEKKIIN

Näköala Tšekkiin on Suomi-Tšekki-seura ry:n virallinen jäsenlehti, joka ilmestyy 1-2 kertaa vuodessa ja postitetaan kaikille seuran jäsenille sekä yhteistyökumppaneille.

Julkaisija:
Suomi-Tšekki-seura ry

Päätoimittaja:
Jari Aula, jariaula@gmail.com

Lehden toimituskunta:
Jari Aula, Heikki Larmola, Petteri Peuranen

Lehteen kirjoittaneet vastaavat kaikki omista kirjoituksistaan.

Taitto: Kati Aro

Etu- ja takakannen kuvat: Petteri Peuranen

Etukansi: Yksityiskohta Prahan Pyhän Vítuksen katedraalin eteläpäädyistä

Takakansi: Prahan Náměstí Republikyn joulukuusi (2017)

ISSN: 1459-420X

Painopaikka: Taktiili 2021

SISÄLLYS

Puheenjohtajan palsta <i>Eero Kettunen</i>	s. 3
Uutiskatsaus Tšekistä <i>Jari Aula ja Petteri Peuranen</i>	s. 4
Pieni katsaus lehden historiaan <i>Petteri Peuranen</i>	s. 10
Tšekin eduskuntavaalit 2021 <i>Nina Facon</i>	s. 12
Tšekkiläinen väitös taistolaisista <i>Heikki Larmola</i>	s. 14
Valkeavuoren taistelu (jatkoa) <i>Heikki Larmola</i>	s. 20
Pyhän Vítuksen katedraaliin haudatut keisarit <i>Heikki Larmola</i>	s. 27
Tšekkiläistä animaatiota <i>Timo Miettinen</i>	s. 28

Takorautakoriste Kaarlensillan pohjoiskaiteelta.

PUHEENJOHTAJAN PALSTA

Eero Kettunen

Ahoj kaikki!

Tässä numerossa seuramme lehti *Näköala Tšekkiin* juhlii arkisen toimitustyönsä ohessa 60-vuotista taivalta. Näihin vuosikymmeniin mahtuu paljon niin Tšekin historiassa kuin Suomi-Tšekki-seuran toiminnassakin. Lehtemme on vanhin, suomenkielinen Tšekkiä käsittelevä julkaisu. Meillä on, mitä juhlia!

Valitettavasti koronatilanne on edelleen vaikuttanut seuramme toimintaan, emmekä ole pystyneet tapaamaan toisiamme yleisötilaisuuksissa. Onneksi digiaika on edes vähän helpottanut tilannetta. Seura on järjestänyt kaksi digitaalista kirjallisuusiiltaa, joissa on esitelty tšekkiläistä kirjallisuutta. Myös seuran Facebook-sivuilla on ollut paljon Tšekin tasavaltaan liittyviä päivityksiä. Verkossa tapahtuva toiminta on ollut saavutettavissa kaikkialta Suomesta, joten seuramme valtakunnallisuus on ottanut askelen eteenpäin.

Valitseva pandemiatilanne näkyy myös Tšekin Suomen suurlähetystön toiminnassa. Lähetystö järjesti jo toisena vuonna peräkkäin Tšekin valtiopäivän vastaanoton poikkeusoloissa, mikä tarkoitti rajoitettua kutsuvierasjoukkoa. Vastaanoton yhteydessä suurlähetystössä oli esillä myös näyttely tšekkiläisistä ja suomalaista naisvaikuttajista vuosikymmenten varrelta. Seuraamme juhlassa edustivat lehtemme päätoimittaja **Jari Aula**, hallituksemme jäsen **Blanka Lemmetyinen** ja puheenjohtaja. Läsä juhlassa oli myös modernin tšekkiläisen kirjallisuuden asiantuntija **Petra Virtanen**, joka on esiintynyt seuramme kirjallisuusilloissakin.

Toivotan kaikille antoisia lukuhetkiä juhlanumeromme parissa ja mukavaa vuodenvaihdetta!

Uutiskatsaus Tšekistä

2/2021

ZEMAN NIMITTI FIALAN HALLITUKSEN, VALLANSIIRTO 16.12. MENNESSÄ

Presidentti **Miloš Zeman** nimitti sunnuntaina 28.11. Lányin linnassa ODS:n ja Spolu -koalition puheenjohtajan **Petr Fiala** pääministerin tehtävään. Nimitystilaisuutta piti siirtää aiemmin sovitusta valtionpäämiehen saatua positiivisen koronatestituloksen. Sen vuoksi presidentti palasi Prahan keskussotilassairaalaan, jossa oli aiemmin ollut pitkäaikaishoidossa terveysongelmiensa vuoksi. Lähipäivinä pitäisi presidentin päästä sairaalasta, sanoi hänen edustajansa **Jiří Ovčáček**, joka samalla muistutti, että Fialan nimitystilaisuudessa noudatetaan kaikkia mahdollisia voimassaolevia varotoimia. Yksityiskohdista, kuinka tilaisuus onnistuu presidentin ollessa eristettynä, presidentinkanslia ei ole toistaiseksi tiedottanut. Tšekin ylin terveysviranomainen **Pavla Svřčinová** kuitenkin sanoi Tšekin radion lähetyksessä, että positiivisen koronates-

tituloksen seurauksena presidentin piti pysyä kaksi viikkoa eristyksessä. Mitään poikkeuksia 9. joulukuuta asti kestäneeseen karanteeniin ei voitu tehdä.

Fiala on sanonut, että koalitio Spolu sekä Piráti ja STAN on valmis ottamaan hallitusvastuun ANO:n ja ČSSD:n kokoonpanolta 16. joulukuuta mennessä. Nimeämisen viivästyminen antaa lisää aikaa neuvotteluihin hallituksen työnjaosta. Myös uutta STANin ehdokasta teollisuus- ja kauppaministeriksi odotetaan, edeltäjä **Věslav Michalík** erosi eturistiriitoja koskevien epäilyjen vuoksi.

ASiantuntijat valmistelevat peruskoulujen oppimateriaalien tarkastusta

Opetusministeriö perusti syyskuussa asiantuntijajaneelin, jonka tarkoituksena on lähikuukausina tarkastaa peruskoulun oppimateriaali. Asiantuntijajaneelissa on edustajat rehtoreilla, opettajilla, koulutusorganisaatioilla, työntekijöillä, korkeakoulujen tiedekunnilla, koulutarkastuksella ja Kansallisella pedagogisella instituutilla. Uuden yleisopetusohjelman, joka määrittelee minimitasot oppimateriaalin sisällölle, pitäisi syntyä kahden seuraavan vuoden aikana. Keskusteluun opetusohjelman muutoksesta voi ministeriön mukaan osallistua myös suuri yleisö. Koulut voisivat aloittaa opetuksen uudella ohjelmalla syksyllä 2024. Ministeriö otti muutoksen valmisteluun käyttöön myös netin. Jo aiemmin virasto ilmoitti, että opetusohjelmaa modernisoidaan.

Yksi kuoli köysirataonnettomuudessa Liberecissä

Köysiradan ylläpitohenkilökuntaan kuulunut ihminen kuoli Jestěd-vuorella hissin pudottua kannatinvaijeristaan. Radan toisessa hyttivaunussa oli turmahetkellä 15 matkustajaa, jotka selvisivät vahingoitta. Vuodesta 1933 toiminut köysirata kulkee Liberecin kaupugista Jestědin huipulle, korkeuseroa on 402 metriä. Paikka tuli tutuksi monille suomalaisillekin siellä järjestetyissä hiihdon MM-kisoissa vuonna 2009.

Presidentti Zemania salakuunneltiin hänen lähipiirinsä ja BIS:n toimesta

Tšekin presidentti **Miloš Zeman** arvosteli Turvallisuus- ja tiedustelupalvelua (Bezpečnostní informační služba BIS) salakuuntelemisesta, jota harjoittivat hänen lähipiiriinsä kuuluvat henkilöt. Koska valtionpäällä ei ole omaa puhelinla, koskee salakuuntelu tilanteita, joissa hän on lainannut puhelinta joltakulta. Zemanin mukaan muutaman vuoden takaiset salakuuntelut määräsi BIS:n johtaja **Michal Koudelka**. Tiedon salakuuntelusta presidentti on saanut kahdelta BIS:n upseerilta. Suoria todisteita asiasta Zeman ei kuitenkaan ole esittänyt. Turvallisuus- ja tiedustelupalvelu kiistää kaikenlaiset toimivallan rikkomukset. "Tasavallan presidentin konkreettisia väitteitä emme kommentoi mitenkään. Kaikissa tapauksissa ilman poikkeuksia BIS toimii voimassa olevien kaikkia yhtäläisesti koskevien lakien mukaan," sanoi BIS:n edustaja **Ladislav Šticha**. Presidentti ei, huolimatta huomautuksistaan vastavakoilun työskentelystä, halua vaatia parlamentin komission tutkintaa, johon olisi oikeutettu. Hän ei näet usko, että komissio kykenisi tapausta selvittämään. BIS:n valvonnasta vastaavan parlamentin komission puheenjohtaja **Pavel Bělobrádek** (KDU-ČSL) haluaa syytösten vuoksi kutsua valvontakomitean neuvotteluun.

Havlíček: Suurnopeusrautateitä aletaan rakentaa vuonna 2027

Neuvottelut maanviljelijöiden kanssa suunnitellun Prahan ja Dresdenin välisen käytävän vuoksi eivät ole maalissa. Ne pikemminkin tulevat kestämaan vuosia, ilmoittaa liikenne-, teollisuus- ja kauppaministeri **Karel Havlíček** (ANO). Ongelmana ei hänen mukaansa ole nyt Elben alueen läpi kulkeva osa käytävästä, vaan Ústí nad Labemin ympäristö. Valtio suunnittelee aloittavansa käytävän rakentamisen vuonna 2027.

Ministeri Havlíček neuvotteli syyskuun lopulla Sachsenin kollegansa **Martin Duligin** (SPD) ja Euroopan komission edustajan kanssa tulevista käytävistä ja niiden roolista matkustamisessa Tšekin tasavallan, Saksan ja Itävallan välillä. Duligin mukaan Saksassa käytävä on maanviljelijöiden suhteen pienempi ongelma, koska suurin osa siitä kulkee maan alla. Havlíčekin mukaan voisi tämän vuosikymmenen loppuun mennessä olla valmiina käytävästä Elben osuus sekä kaksi kolmannesta Prahan ja Brnon välistä osuutta käytävästä Ostravan ja Määrin portin välillä.

Kuva: Advisor CC BY-SA 4.0

KOPŘIVNICESSÄ AVATTIIN UUSI TATRA-MUSEO

Kuorma-autotehdas Tatra avasi uuden museon entiseen valimohalliin. Lähes kaksi vuotta kestänyt rakennustyö maksoi suunnilleen 170 miljoonaa kruunua. Esillä on ainutlaatuisia kulkuneuvoja, mm. Dakar-ralliin osallistunut Tatra, maailman ympäri kiertänyt asuntovaunu. Osana museota on ulkona lasitetussa säilössään *Slovenská strela* -pikajuna.

TŠEKKI VOITTI MM-PRONSSIA

Tšekki voitti MM-pronssia miesten salibandyssa, kun se löi Sveitsin jatkoajalla 4-3 Helsingin Hartwall-areenalla yli 10 000 katsojan edessä. Finaalissa Ruotsi voitti Suomen 6-4.

GLEN KAMARAN RASISTISESTA KOHTELUSTA JALKAPALLOKENTÄLLÄ DIPLOMAATTINEN SELKKAUS

Suomen jalkapallomaajoukkueen ja *Glasgow Rangersin* tummaihoisen tähtipelaaja joutui jälleen rasististen solvauksen kohteeksi. Ensimmäinen ”konflikti” tapahtui viime kaudella *Rangersin* ja *Slavia Prahan* ottelussa, kun *Slavian* **Ondřej Kudela** solvasi Kamaraa rasistisesti kymmenen ottelun pelikiellon arvoisesti. Tšekin kentillä on varsin vakava rasismiongelma, sillä fanien törkeän käytöksen vuoksi Euroopan jalkapalloliitto *UEFA* sulki katsomon aikuiskatsojilta Monaco-ottelun rasistitapauksen seurauksena. Kun *Rangers* saapui sitten Prahaan, nyt *Spartan* vieraaksi, sopimaton käytös jatkui lapsikatsojien toimesta. *Sparta* kiisti rasismia ja syytti brittimediaa muukalaisvihamielisistä kom-

Kuva: Steindy CC BY-SA 3.0

menteista. Myös Tšekin ulkoministeri **Jakub Kulhánek** hermostui ja lähetti julkisuuteen tiukkasanainen twiitin: Nyt riittää yököttävien loukkausten levittäminen ja viattomien tšekkilästen syyllistäminen! Kulhánek kutsui Britannian suurlähettilään puhutteluun ja ratkaisi diplomaattisen kiistan.

KORONATILANTEEN PÄIVITYS - ROKOTAMATTOMILLE KORONASULKU TŠEKISSÄ JA NAAPURIMAISIA VIIKOLLA 47

Marraskuun puolivälissä Tšekissä rekisteröitiin koko pandemia-ajan korkein päiväkohtainen tartuntamäärä – 22 500. Pian väistävän hallituksen terveysministeri **Adam Vojtěch** (ANO) – Tšekin uusi Suomen-suurlähettiläs Helsingissä – sanoo, että on viimeiset hetket saada pandemia kuriin ja turvata suhteellisen normaali jouluku. Hän myös kiistää väitteet, että väistävä hallitus pelkäisi päätöksentekoa ikävistä koronarajoituksista. Vojtěch sanoo samalla olevansa loppu kyllästynyt pandemiolla politikointiin.

Samettivallankumouksen vuosipäivänä kokoontui poliisin arvion mukaan noin 10 000 ihmistä Vanhankaupungin aukiolle osoittamaan mieltään koronarajoituksia vastaan. Mielenosoittajat pitivät hallituksen perusteltuja pyrkimyksiä pandemian rajoittamiseksi perustuslain vastaisina. Harvat, jos ketkään käyttivät maskia, eikä turvavälejäkään noudatettu.

Kuva: DoroT Schenk Bixabay

Tšekissä ja Slovakiassa, Itävallan esimerkkiä seuraten, asetettiin viikosta 47 alkaen tiukkoja rajoituksia rokottamattomille. Täysi rokotussuoja tai puolen vuoden sisään sairastettu korona pitää edelleen ovet auki esim. ravintoloihin, baareihin, kampaajalle tai suuriin yleisötapahtumiin. Tilanne Tšekin sairaaloissa alkaa olla niin kriittinen, että hallitus on määrännyt sotilaita apuun. Maan teho-osastoilla hoidetaan yli 700 koronapotilasta, joista suuri enemmistö on rokottamattomia. Maan lääkäriiliiton mielestä nyt voimaan tulleet rajoitukset ovat liian lepuja ja tulevat liian myöhään – ainoa tehokas keino olisi kattava koronasulku. Myös pakollisia rokotuksia vaaditaan terveydenhuollon ja sosiaalityön ammattilaisille sekä opetuslalle. Tšekissä rokotekehittäminen on noin 58 prosenttia. Slovakian tilanne on Euroopan huonoimpia: täysin rokotettuja on vain 43 prosenttia ja tautiin kuolleita yli 13 000.

SAMETTIVALLANKUMOUKSEN 32-VUOTIS-PÄIVÄÄ VIETETTIIN 17. MARRASKUUTA

Samalla muistettiin myös vapauden ja demokratian

puolesta taistelun sekä kansainvälistä opiskelijoiden päivää. Myös ex-presidentti **Václav Havel** sai kunianosoituksia. Toisinajattelija Havelilla oli merkittävä rooli kommunistihallinnon kaatumisessa 1989. Senaatin seinille asennettiin kaksi suurikokoista taiteilija **Jiří Davidin** tekemää Havelin kuvaa. Kahvila Slaviasa paljastettiin Havelin kasvokuva. Slavia oli hänen ja monen muun toisinajattelijan suosima kohtaamispaikka.

Muistopäivän viettoon kuuluivat perinteisesti myös kynttiläkulkueet monissa kaupungeissa. Radio- ja tv-kanavilla soitettiin täsmälleen kello 17.11 *Modlitba pro Martu* -sävellys. Samaan aikaan monet julkiset rakennukset valaistiin kansallissväreillä sini-puna-valkoisiksi.

KIISTA TUROWIN KAIVOKSESTA HEIKENTÄÄ SUHTEITA TŠEKIN JA PUOLAN RAJASEUDULLA

Kirjoitus ”Tšekkejä emme palvele” oli erään olutpubin ovelta puolalaisessa Bogatynian kaupungissa, jonka asukkaat pelkäävät läheisen Turowin kaivoksen sulke-

Kuva: Petr Vodička CC BY-SA 4.0

mista, kirjoitti *Gazeta.pl*-palvelin.

Gazeta Wyborcza -lehden mukaan paikalliset asukkaat syyttävät kriisin aikaansaamisesta ei vain Puolan hallitusta, vaan myös tšekkejä, saksalaisia ja Euroopan unionia. Bogatynian pormestari arvelee, että suuruudeltaan yli puolen miljoonan

euron (noin 12,7 miljoonaa kruunua) päiväsakon määrääminen EU-oikeuden alustavan määräyksen noudattamattomuudesta koskien tuotannon lopettamista voi kärjistää kiistaa. Lehden mukaan kaupungilla kiertävät salaliittoteoriat, joiden mukaan tšekit ovat lahjoneet EU:n tuomioistuimen ja puolalaiset kantavat seuraukset.

”JOKAISEN TŠEKKIN PITÄISI AINAKIN KERRAN ELÄMÄSSÄÄN NOUSTA ŘÍP-VUORELLE!”

Pyhin tšekkiläinen vuori Říp on merkittävimpiä paikkoja maan historiassa. Tarinan mukaan tšekkien esi-isä **Čech** pysähtyi vuorella. Basalttinen (laavakivi) vuori näkyy kauas. Říp kohoaa noin 200 metriä ympäristöään korkeammalle, joskus muinoin tuliperäinen vuori ylsi jopa yli kilometrin nykyistä lakeaan ylemmäs. Říp sijaitsee Prahasta luoteeseen lähellä Roudnice nad Labem. Retkellä sinne saattaa magnetismi sekoittaa kompassin. Kronikoitsija **Dalimil** nimesi 1300-luvulla Řípin paikaksi, jonne ensimmäiset slaavit seudulla asettuivat Čechin johdolla. Tunnetuimman tarinan vuoresta laati **Alois Jirásek** vuonna 1894.

Kuva: Roman Boed CC BY 2.0

Kuva: Frendi Apen Irawan/ CC BY-SA 4.0

Muinaissaksassa *rip* merkitsee vuorta tai kalliota, siitä lieene vuoren nykyinen nimi. Vuoren huipulla on roomalaisaikaisena muistomerkkinä **Pyhän Yrjön** pyörökirkko (Rotunda sv. Jiří). Vuonna 1126 ruhtinas **Soběslav I** antoi muistoksi taisteluvitosta Chlumces-sa korjata pientä kirkkoa ja lisätä siihen pyöreän tornin. Myöhemmin vuosina Řípistä on tullut suosittu pyhiinvaelluskohde. Sieltä on peräisin myös yksi Kansallisteatterin peruskivistä, jonka vuonna 1868 toi Prahaan 300 ratsastajaa. Vuosittain Řípile vaelletaan erityisesti Pyhän Yrjön päivänä 24. huhtikuuta. Virkistystä turisteille tarjoaa vuonna 1907 rakennettu *Boumova chata*.

MAALISKUUSSA PRAHAAN SAAPUU KAKSI MUURAHAIKÄPYÄ TAIWANILAISESTA ELÄINTARHASTA

Muurahaiskäpykaksikko saapuu siis Prahän eläintarhaan Taiwanin pääkaupungin Taipeiin eläintarhasta maaliskuussa 2022. Muurahaiskävyt majoittuvat indonesialaisen viidakon näyttelytalo. Asiasta ilmoitti sometilillään Prahän pormestari **Zdeněk Hřib** (Piráti) lisäten samalla, että Prahän

eläintarha on toistaiseksi Euroopassa ainoa, jolla on muurahaiskäpyjä hoidossaan. Lahjoitus on osa yhteistyötä, josta kaupungit sopivat viime vuonna.

Lyhythäntäisten muurahaiskäpyjen tuonti Taipeiista alkoi Prahän eläintarhan johtajan **Miroslav Bobek**in mukaan covid-19-pandemian vuoksi. Aikaisempien suunnitelmien mukaan muurahaiskäpykaksikon pitäisi olla Tšekissä jo talvikuukausien aikana. Niiden tuontiin Taiwanista Tšekkiin johtaja Bobekin mukaan on vaikuttanut myös se, että naaras Run Hou Tangilla on nykyisin jälkeläinen, josta Taipeiin eläintarha huolehtii. Poikanen ei matkusta Prahaan.

Muurahaiskäpy on muurahaisia ja termiittejä syövä hampaaton ja pitkäkielinen (jopa 40 cm!) nisäkä, jolla on suojanaan keratiinista koostuva käpysuomuja muistuttava panssari. Vaaran uhatessa se kääriytyy palloksi vyötiäisen tai siilin tavoin. Muurahaiskävyen ruumiin pituus on 65–150 cm ja häntä 40–90 cm, paino vaihtelee kahdesta 35 kiloon. Yleensä se kävelee takajaloillaan varsin nopeasti. Etujalkojen teräviä kynsiä käytetään kaivamiseen ja puissa kiipeilyyn. Muurahaiskäpy elää pääosin Afrikassa ja Aasiassa, jossa sitä käytetään ravintona ja lääketieteessä. Salametsästys on suurin uhka lajin säilymiselle.

Pieni katsaus NÄKÖALA TŠEKKIIN -LEHDEN lähihistoriaan

Teksti: Petteri Peuranen

Seuramme lehden täyttäessä nyt 60 vuotta on hyvä hetki katsella hieman menneitä vuosikymmeniä. Seuran nettiarkisto tarjoaa käytettäväksi Näköala-lehden pdf-versiona vuodesta 2003 alkaen, joten keskityn tämän vuosituhannen reiluun kolmeen kymmeneen numeroon. Allekirjoittanut on ollut aktiivisesti mukana toimitustyössä vuoden 2010 toisesta lehdestä alkaen. Alkuvuodet (2007 asti) on täysin pdf-version pohjalta tehdyn tilastoinnin varassa. Toivottavasti vuosien 1961–2002 lehdet ovat tallessa seuran arkistossa – kuka tietää niiden kohtalosta? Olisi mielenkiintoista lukea esim. Tšekkoslovakian aikaisia juttuja.

Tämä numero 2/2021 on kolmaskymmenes Näköala Tšekkiin -lehti vuodesta 2003 alkaen. Lisäksi vuonna 2008 ilmestyi Bohemia-seuran kanssa tehty 28-sivuinen yhteisjulkaisu. Jos sitä ei lasketa mukaan, yhteenlaskettu sivumäärä on tasan 800 ennen tätä numeroa, eli keskimäärin 28 sivua kahdesti vuodessa tuhtia asiaa Tšekistä. On toki mainittava, että muutamana vuotena (esim. 2011, 2015 ja 2017) on tullut vain yksi lehti. Alkuvuosina sivumäärä oli nykyistä hieman pienempi (12–20). Ohkaisin lehti, 2010 jälkeen, on ollut 2013 ykkösnu-

mero 16 sivullaan. Tarkastelujakson paksuin lehti ilmestyi elokuussa 2018, peräti 48-sivuisena.

Vuosina 2003–04 lehden päätoimittaja oli **Markus Hihnala** ja Tšekki-seuran puheenjohtaja (2005 asti) **Erkki Veräjänkorva**. Vuodesta 2005 alkaen päätoimittajana on toiminut **Jari Aula** (hänen sijaisena vuorottelu- ja opintovapaan aikana 2009–10 oli **Heikki Larmola**). Tšekki-seuran puheenjohtajana ja pj-palstasta vastaavana toimi vuosina 2006–13 **Blanka Lemmetyinen**, sitä seuraavat viisi vuotta kuluivat **Hanne Lempisen** johdolla. **Nina Falcon** oli pj:na 2019, minkä jälkeen tehtävään valittiin **Eero Kettunen**.

Lehden kuvitus muuttui kauttaaltaan värilliseksi vuonna 2012, siihen saakka värikuvia oli vain etu- ja takakannessa. Muutenkin lehden yleisilme oli varsin ”harmaa” ja mv-kuvituskin nykyistä niukempaa. Parikymmentä vuotta on periaatteena ollut sijoittaa ainakin yksi aiheeseen liittyvä kuva joka aukeamalle. Melko usein juttujen kirjoittajat antavat myös kuvat tekstin oheen. Pyrimme olemaan mahdollisimman ”omavaraisia” kuvituksen suhteen eli jos vain löytyy sopiva kuva aiheeseen omista kokoelmista, niin sitä käytetään. Lehden kansikuvien aiheissa Praha on sel-

västi hallitseva, mutta melko laajasti on esitelty myös muita Tšekin kaupunkeja ja kyliä: (aikajärjestyksessä) Litomysl, Třeboň, Olomouc, Písek, Liberec, Frýdek-Místek, Plzeň, České Budějovice, Cheb, Kuks, Mladá Boleslav, Brno, Hradec Králové, Kroměříž... Muutaman kerran etu- ja takakannessa on ollut sama aihe tai kuva. Vuodenajat huomioidaan myös niin, että talvella ilmestyvään lehteen valitaan usein jouluihminen aihe, ja kesällä suositaan kaikkea muuta, paitsi talvikuvia. Joskus takakannessa on ollut myös pieniä ns. uutiskuvia seuran tapahtumista.

Lopuksi yhteenvetoa monipuolisesta juttutarjonnasta. Toimituksessa pyrimme tuomaan esille suomalaisille tuntemattomampia Tšekkiin liittyviä henkilöitä, asioita tai ilmiöitä. Monesti perusteluna jutulle on, että henkilön syntymästä tai kuolemasta tai jostakin tapahtumasta on kulunut ns. pyöreitä vuosia. Ajankohtaisuus on aina tärkeää ja tarjoaa tietoa tapahtumista Tšekissä edellisen lehden ilmestymisen jälkeen tai lähitulevaisuudessa. Uutiskooste sellaisena, kuin nykymuodossaan on, aloitettiin säännöllisesti vuoden 2013 paikkeilla. Uutiskoosteeseen referoidaan valikoiden useimmiten Radio Prahan uutisia.

Heikki Larmolan laajat artikkelit historiallisista tapahtumista ovat lehdelle suorastaan korvaamattomia ja oleellista sisältöä, jopa neljännes lehden em. kokonaissivumäärästä! Presidentin- ja parlamenttivaaleista sekä yhteiskunnallisista asioista kerrotaan säännöllisesti tapahtumien ollessa ajankohtaisia. Alkuaikoina oli toisinaan matkakertomuksia seuran jäsenmatkoilta Tšekkiin, nykyisin niitä on harvoin.

Kirjallisuudesta, elokuvista, musiikista ym. kirjoitetaan myös ahkerasti. Urheiluakin käsitellään lehden jutuissa satunnaisesti. Monesti on esitelty matkailuun liittyviä ja käytännöllisiä aiheita, joista voi saada hyviä ideoita siitä, missä kannattaa käydä ja mitä tehdä Tšekin-matkoilla; esim. allekirjoittaneen kolmeosainen Prahan joukkoliikennettä koskenut juttusarja (2011–12), Hašekin jäljillä Lipnicessä (2007), Tutkimusmatkalla tuntemattomassa Tšekissä (2008), Jeseníkien vuoristo, Kroměříž, Prahan eläintarha (2009 ja 2013), Český Krumlov ja České Budějovice sekä Sudeettialueen helmet Cheb ja Františkovy Lázně (2014) jne.

Prahan kahviloita on kierretty, samoin baareja, maisteltu piparjuuriherkkuja. On esitelty Škodan tarina ja muita tšekkiläisiä ajoneuvoja, tutustuttu alkemistien Prahaan ja Woynichin käsikirjoitukseen, selvitetty heittien arvoitusta.... Tutustuttu **Alfons Muchan** ja **František Kupkan** taiteeseen, **Julius Fučíkin** sävellyksiin, muutamia poimintoja.

Viime vuosina ovat valitettavasti yleistyneet *in memoriam* -muistokirjoitukset lehdessä. Melko tiuhaan tahtiin on kuuluisia tšekkejä poistunut keskuudestamme. Oman muistotekstin ovat saaneet: ex-pääministeri **Stanislav Gross**, muusikko **Radim Hladík**, toimittaja, ”Prahan ääni” **Lieko Zachovalová**, kapellimestari **Jiří Bělohlávek**, jääkiekkovalmentaja **Gustav Bubník**, laulaja **Karel Gott**, keihäänheiton olympiavoittaja **Dana Zátopková**, filosofi **Ladislav Hejdlánek**, elokuvaohjaaja **Jiří Menzel**, sosiologi **Jiřina Šiklová** ja laulaja ”Prahan Edith Piaf” **Hana Hegerová**.

Tšekin eduskuntavaalit 2021

Teksti: Nina Facon

Tšekissä järjestettiin 8.-9.10. eduskuntavaalit. Tunnelma oli alusta asti hyvin jännittynyt. Onnistuisiko Spolu-koalitio voittamaan **Andrej Babiš**in ANO-puolueen? Pääministeri Babiš oli sanonut avoimesti jo ennen vaaleja, että hän lähtisi mieluummin politiikasta kuin suostuisi olemaan oppositiossa. Vaalien lopputulokseen vaikutti isosti myös *Milion chvilék pro demokracii* -yhdistys, joka on viime vuosina järjestänyt ympäri maata monia mielenosoituksia. Tšekin kansalaisen aloitteesta syntyi koalitio SPOLU (ODS - oikeistolainen kansalaisdemokraattinen puolue, TOP09 - keskustaoikeistolainen puolue

ja KDU-ČSL - kristillisdemokraatit). Myös piraattipuolue (Piráti) ja STAN (Starostové - pormestarit) lähtivät vaaleihin yhdessä nimellä PirStan.

Heti perjantai-iltana äänestyspaikkojen auettua tilanne näytti monessa kaupungissa siltä, että äänestysvilkkaus tulisi olemaan aiempia vuosia korkeampi. Tämä huomattiin myös Tšekin suurlähetystössä Helsingissä.

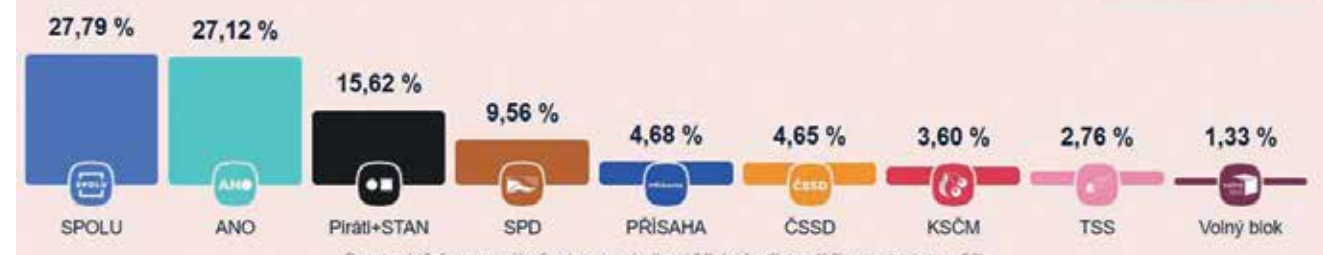
Kun ääniä alettiin laskea, Babišin ANO nousi nopeasti ensimmäiseksi, koska tulokset pienistä kylistä ja kaupungeista tulevat yleensä ensimmäisinä. Vasta lopuksi, isojen kaupunkien ja ulko-

Tšekin syksyisten parlamenttivaalien tulokset.

Konečné výsledky voleb v ČR

sečteno 100 % (14 ze 14 krajů) účast 65,43 %

VÝSLEDKY VOLEB

Pro vstup do Smlouvy musí koalice dvou stran dosáhnout 8 %, koalice tří stran 11 %, samostatná strana 5 %.

mailla asuvien kansalaisten ääntenlaskun jälkeen, tilanne tasaantui.

Ja miten kävikään?

SPOLU voitti vaalit tuloksella 27,79%, Babišin ANO sai 27,12% ja PirStan 15,62%. **Okamuran** populistinen SPD pääsi vielä eduskuntaan tuloksella 9,56%.

Kaikkien yllätykseksi kommunistit (KSČM) saivat vain 3,60%:n ääniosuuden. ČSSD (sosiaalidemokraatit) eivät päässeet edes eduskuntaan.

Heti lauantai-iltana allekirjoittivat SPOLU ja PirStan muistion, jossa he ilmaisivat halunsa hallita maata yhdessä. Pääministeri, populisti ja miljardööri Andrej Babiš, entisen kommunistihallinnon salaisen poliisin (StB - Státní bezpečnost) toimenhenkilö kuvitteli, että valtiota saisi hallita samalla tavalla kuin omaa firmaa. Hänet liitetään myös moniin tapauksiin, kuten ns. Haikaran pesään (Čapí hnízdo) tai *Pandora papersiin*. Pääoppositiionpuolueet ilmoittivat jo ennen vaaleja, etteivät missään nimessä tee yhteistyötä hänen kanssaan. Tänä vuonna eduskuntavaalien äänestysprosentti oli 65,43% sekä Tšekin tasavallassa että ulkomailla.

Miten Suomessa asuvat tšekit äänestivät?

Spolu	23,81%
Zelení	3,17%
ANO	2,12%
SPD	1,59%
Prísaha	1,59%
TSS	1,06%
KSČM	1,06%
Otče	0,53%

Babiš kiirehti vaalien jälkeisenä sunnuntaina tapamaan presidentti **Miloš Zeman**ia, minkä jälkeen tämä vietiin ambulanssilla tehohoitoon. Torstaina 4.11. presidentti siirrettiin tehohoidosta kuntoutuslaitokseen. *Frekvence 1*:n haastattelussa Zeman kertoi olonsa olevan hyvä, ja kertoi lopettaneensa tupakanpolton kuukautta aikaisemmin. Hänen omien sanojensa mukaan on tärkeää tavata **Petr Fiala**, SPOLU -koalition puheenjohtaja, nimittää hänet pääministeriksi ja antaa tälle tehtäväksi hallituksen muodostaminen.

Aiemmin Zeman oli sanonut, että antaisi hallituksen muodostamisen tehtäviksi vahvimman puolueen puheenjohtajalle (Babiš), mutta hän itse tajusi, että tässä tapauksessa tämä olisi täysin turhaa, koska Babišin kanssa ei kukaan halua neuvotella. Zeman haluaa, että uusi hallitus muodostuisi mahdollisimman pian.

Nyttemmin Petr Fialasta on tullut Tšekin uusi pääministeri.

https://www.frekvence1.cz/clanky/zpravy/milos-zeman-ze-sve-strany-udelam-vsechno-pro-to-aby-nova-vlada-vznikla-co-nejrychleji.shtml?fbclid=IwAR3CF8s96o6vja4W1RYNiYDyj12CjbxkfOYjK_jACz-qq2AQeg6tZoCm_g4
(Haastattelu presidentti Zemanin kanssa, Frekvence 1)

<https://yle.fi/uutiset/3-12137602>
(Zeman joutui tehohoitoon)

<https://yle.fi/uutiset/3-12134252>
(Babiš ja Pandora papers)

Väitöskirja:

Barbora Skálová: *„Na čí straně stojí? Radikální levice v poválečném*

Finsku – fenomén marxismu-leninismu v zemi mimo východní blok.“

(Prah 22.9.2021)

Kuva: Helsingin Sanomat, Wikimedia Commons

TŠEKKILÄINEN VÄITÖS TAISTOLAISISTA

VTT Heikki Larmola

Pitää lentää Prahaan asti löytääkseen ensimmäisen kunnollisen opinnäytteen Suomen taistolaisliikkeestä kohta puoli vuosisataa sitten. Sellainen kuitenkin on hyväksytty Prahan Kaarlen yliopiston yhteiskuntatieteellisessä tiedekunnassa kuluneen vuoden syyskuussa. Väitöskirjan nimi suomeksi voidaan kääntää: ”Kenen joukoissa seisot? Marxistis-leninistinen ilmiö itäblokin ulkopuolisessa maassa.” Eittämättä tulee mieleen kirjailija **Aulikki Oksasen** tunnettu taistelulaulu.

Väittelijä, maisteri **Barbora Skálová** on jo aiemmissa tutkimuksissaan käsitellyt aihettaan. Kaiken lisäksi hän on opiskellut suomen kieltä niin, että hän kykenee lukemaan kieltämme vai-

vatta ja haastattelemaan suomeksi entisiä taistolaisia. Oikeastaan jo se, että joku indoeurooppalaista, slaavilaista kieltä äidinkielenään puhuva on paneutunut ugrilaisen kielimme saloihin niin-kin syvällisesti, on sellaisenaan kunnioitettava saavutus.

Barbora Skálován nimi kannattaa painaa mieleen, jos hän jatkaa akateemista uraansa, kuten on syytä toivoa, huolimatta perhe-elämän naiselle vielä Tšekissä epävirallisesti asettamille velvoitteille. Näihin velvoitteisiin hän kahden pienen tytären äitinä on itsekin vedonnut. Joka tapauksessa ansiokas väitöstutkimus osoittaa hänellä olevan lahjoja akateemiseen historian tutkimukseen.

Tutkimuskohteet ja tavoitteet

Barbora Skálován tutkimuskohteena väitöstyössä on suomalainen taistolaisliike radikaalivasemmistolaisena ja Neuvostoliiton politiikkaa kritiikittä tarkastelevana ilmiönä, jolla väittelijän mielestä oli hallitseva asema niin suomalaisissa opiskelija- kuin kulttuuripiireissä 1960- ja 1970-lukujen taitteessa, ja vielä joinakin vuosina sen jälkeen. Taistolaisten toiminta sijoittuu tuon ajan sisä- ja ulkopoliittisiin puitteisiin, joita Skálová monien muiden lailla kutsuu ”suomettuneiksi”.

Skálován mielestä Suomen taistolaisliike oli eurooppalaisittain ainutlaatuinen marxilais-leniniläisenä ”anti-anti-establishment” -liikkeenä. Muistan hyvin nuoruudestani, kuinka radikaali opiskelijaliike Suomessa alkoi nimenomaan hallitsevan eliitin vastaisena ”anti-establishment” -liikkeenä. ”New Left” -liike eli uusvasemmistolainen suuntaus lähti liikkeelle ja oli voimissaan ennen kaikkea USA:ssa, Ranskassa, Länsi-Saksassa ja Italiassa sekä osin myös Pohjoismaissa, missä se hyökkäsi autoritaarisia rakenteita ja vallitsevaa arvokonservatismia vastaan, joita hallitseva enemmän tai vähemmän taantumuksellinen eliitti ”establishment” edusti. Se halusi voimaan Ranskan vallankumouksen aidot ihanteet vapaudesta, veljeydestä ja tasa-arvosta aina suoraan demokratiaan saakka, minkä vuoksi se sanoutui irti kussakin maassa vallitsevasta puoluejärjestelmästä. Lännessä radikaalit eivät suinkaan pitäneet Neuvostoliittoa esikuvanaan, vaan kritisoivat sitä jyrkästi jo ennen kohtalokasta Tšekkoslovakian miehitystä.

”Anti-establishment” eli uusvasemmistolainen liike rantautui Suomeenkin jokseenkin alkuperäisessä muodossaan. Suomessa ei ollut poliittisesti viisasta arvostella Neuvostoliittoa. Hyvin pian uusvasemmistolaiset sitoutuivat vasemmistopuolueisiin, varsinkin kommunisteihin, mikä merkitsi sen muuttumista ”anti-anti-establishment” -liikkeeksi. Huomattava osa entisistä ”uusvasemmistolaisista” opiskelijoista siirtyikin sitten sosiaalidemokraattisten järjestöjen kautta suoraan vähemmistökommunistien eli ”taistolaisten” tukijoiksi hyläten siten ”establishmentin” vastaiset tunnukset.

Se toinen ”anti”-etuliite oli jonkinlaista marxilaisesta termistöstä lainattua ”kieltämisen kieltämistä” tarkoituksena ilmeisesti viitata taistolaisten omaan osittaiseen asemoitumiseen vallitseviin valtiollisiin ja yhteiskunnallisiin rakenteisiin eli ”establishmentiin”.

Valittiinhan mm. eduskuntaan myös ”taistolaisia” kansanedustajia, ja olihan SKP:n vähemmistöä edustanut veteraanikommunisti **Erkki Tuominen** lyhyen aikaa oikeusministerinäkin. Läntiset liikkeet sen sijaan sanoutuivat irti valtiollisista rakenteista. Vaikkei Skálová niin väitäkään, taistolaisuus radikaalivasemmistolaisena liikkeenä olikin siis jollain tapaa ”itämainen” tai ainakin itäeurooppalainen ilmiö vannoessaan **Leninin** nimeen ja jättämällä radikaalien opiskelijaliikkeiden alkuperäiset antiautoritaariset painotukset sivuun. Toki taistolaiset ehkä muita poliittisia ryhmittymiä enemmän puhuivat demokratiasta ja vaativat sitä jokaisessa mahdollisessa tilanteessa. Heidän esimerkimaataan Neuvostoliittoa ei totisesti voinut pitää minään demokratian mallimaana, varsinkaan brežneviläisen pysähtyneisyyden aikana: proletariaatin diktatuuri oli jo ajat sitten vaihtunut eräänlaiseksi sekretariaatin diktatuuriksi sikäli kuin varsinainen työväenluokka siellä oli koskaan ollutkaan hallitsevassa asemassa, kommunistisen puolueen eliitti kun lakkasi melko pian olemasta köyhälistöä. 1930-luvulle saakka neuvostojohtajat pitivät kiinni askeettisuudesta: Lenin oli jyrkästi kieltäytynyt palkankorotuksista.

Skálován tutkimuksen päämääränä on valaista syitä taistolaisliikkeen syntyyn, poliittiseen nousuun ja kustumiseen sekä sen vaikutusta tuonaikaiseen ”suomettuneeseen” ulko- ja sisäpolitiikkaan. Samalla taistolaisuus suomalaisena ilmiönä liittyy myös entisen Tšekkoslovakian historiaan, erityisesti Varsovan liiton joukkojen miehitykseen vuonna 1968. Miehityshän sinetöi Suomen kommunistisen puolueen jakautumiseen kahteen toisilleen vihamieliseen leiriin, kun puolueen enemmistö tuomitsi miehityksen selvin sanoin heti tuoreeltaan vähemmistön, ”taistolaisten” taas hyväksyessä varauksetta Neuvostoliiton ja sen liittolaisten toimenpiteet.

Edelleen tutkimuksessa käsitellään yksityiskohtaisesti taistolaisliikkeen teoreettista kapitalismin vastaisuutta ja verrataan sitä länsimaisten radikaaliliikkeiden antikapitalismiin sekä teoreettisella että käytännön tasolla. Juuri antikapitalismi olisi saattanut yhdistää taistolaiset läntiseen vasemmistoradikalismiin. Suhde Neuvostoliittoon ja autoritaarisuuteen erottivat ne lännestä.

Tutkimuksen päättää ennen johtopäätöslukua mielenkiintoinen oraalihistoriallinen osuus, joka perustuu näkijöiden ja kokijoiden haastatteluihin. Skálová on

nimittäin jo vuonna 2010 haastatellut kahdeksaa entistä taistolaisvaikuttajaa heidän suhteestaan omaan radikaaliin poliittiseen menneisyyteensä. Haastatteli- ja on huomaavaisesti ja korrektisti käyttänyt haastateltavista vain etukirjaimia. Ajat nuorena opiskelijana eläneenä pystyin kyllä heistä useat tunnistamaan.

Kysymykset ja vastaukset

Tšekkiläisen väittelijän Barbora Skálován huomattava ansio moneen suomalaiseen historian kirjoittajaan nähden on se, että hän kykenee tarkastelemaan suomalais- ta kohdettaan kansainvälistä taustaa vasten. Näin teh- dessään hän kykenee ansiokkaasti osoittamaan, miten ainutlaatuinen suomalainen taistolaisliike oli monilta osiltaan. Niinpä hän taustoittamalla liikkeen syntyä ja liittännäisyyttä nuorisoradikalismiin yleiseen syntyyn ja voimistumiseen voi osoittaa, ettei edes taistolaisliike ollut pelkästään suomalais-neuvostoliittolainen draama, Neuvostoliiton ”viides kolonna” Suomessa, vaan siihen liittyi laajempiakin geopolittisia kysymyksiä. Hän siir- tyy, kuten kunnan tutkijan tuleekin, yleisestä yksittäista- paukseen. Niinpä jo esittämänsä yleistavoitteen jälkeen Skálová kiteyttää ja täsmentää tutkimuksensa keskeiset kysymykset seuraavasti:

1) Mitkä syyt johtivat taistolaisliikkeen syntyyn ja mit- kä mekanismit pitivät sitä hengissä?

2) Mikä on taistolaisten asema ns. uusvasemmistolai- sessa (New Left) liikkeessä?

3) Miten entisten taistolaisten poliittinen menneisyys heijastuu heidän nykyiseen elämäänsä sekä miten hei- dän yksilöllinen ja kollektiivinen muistinsa tulkitsee tutkijan haastattelukysymykset ja suhtautuu niihin? Ja miten heidän tulkintansa näistä eroaa nykyisestä vallit- sevasta historiografiasta eli historian kirjoituksesta?

Läntisessä maailmassa toista maailmansotaa seurasi huikea taloudellinen kasvu, joka johti syviin yhteiskun- nallisiin muutoksiin. Siihen liittyi syntyvyyden räjähdys (baby-boom): uudet ikäluokat olivat myös muualla kuin Suomessa suuria. Kun nämä ihmiset varttuivat aikuisik- si 1960-luvulla ja 1970-luvun alussa, suuri osa heistä tungeksi yliopistoihin ja korkeakouluihin. Samalla uudet ikäluokat halusivat hylätä vanhempiensa konservatiiviset arvot sekä kapitalismin, joka keskittyi vain talou- delliseen kasvuun. Esimerkiksi Suomessa uudet, nuoret radikaalit tunsivat vanhempiensa valehdelleen heille

vuoden 1918 kansalaissodan tapahtumista. Totta onkin, että vasta 1960-luvulla historian kirjoitus alkoi tulkita yksipuolisen valkoisen totuuden asemesta monivivah- teisemmin kansalaissodan tapahtumia, jolloin hävinnyt punainen osapuoli tai sen jälkeläisetkin saivat äänensä kuuluviin. Tämä nuorten opiskelijain protestiliike pyyh- käisi koko läntisen teollistuneen maailman, ns. ensim- mäisen maailman yli. Vaikka liike omaksui jonkin verran erilaisia muotoja eri maissa, sillä kokonaisuudessaan oli kuitenkin niin paljon yhteistä, että voitiin puhua ”uusva- semmistosta” (New Left, New Social Movement).

Tästä huolimatta suomalainen vasemmistolaisten opiskelijoiden protestiliike suuntautui – tosin ei ihan heti, huomautan minä – aivan toisin kuin muut läntiset protestiliikkeet. Se alkoi suhtautua varauksettoman myönteisesti Neuvostoliittoon ja hyväksyi niin Unkarin kuin Tšekkoslovakiankin miehitykset sekä uskoi sosia- listiseen vallankumoukseen Suomessa. Taistolaisista tuli Suomen kylmän sodan aikaisen ulkopoliitiikan, ns. suomettumisen äänekkäitä tukijoita. Samoin he Barbo- ra Skálován mukaan muodostivat ensimmäisen intellek- tuaalisen kapitalismin vastaisen joukkoliikkeen Suomes- sa. Tämä on kyllä hiukan tulkinnanvarainen asia, väitän, koska jo ennen sotaa oli olemassa vasemmistolaisia si- vistysjärjestöjä ja työväen järjestöissä oli jo alun perin mukana akateemisen koulutuksen saaneita.

Taistolaisliike oli väittelijän mukaan suoranainen seuraus Suomen kylmän sodan kaksinapaisen maail- manjärjestyksen aikana harjoittamasta ulkopoliitikasta, suometumisesta. Opiskelijaradikalismia edelsi erilaisia rauhan- ja naisliikkeitä, jotka olivat Suomessa erillään puoluepolitiikasta. Minä tosin väitän, että ne olivat pi- kemmin vasemmalle kuin oikealle kallellaan ja monet niistä olivat yhteistyössä suomalaisen radikaaliliikkeen uusvasemmistolaisen vaiheen aikana. Aikakauden isku- lause ”kaikki on poliittista” täydentyi ja sai sisältöä, kun jakolinjat alkoivat muotoutua jo 1960-luvulla.

Suometumisella oli taistolaisliikkeeseen suora, mut- ta moniselitteinen vaikutus. Yhtäältä se tuki ja vahvisti presidentti **Kekkosen** ulkopoliitiikkaa – ei tosin taloude- lista lännettymistä, jota taistolaiset tietenkin ankarasti vastustivat, huomautan. Toisaalta, suomettuminen Ská- lován mielestä esti taistolaisia asettautumista poliittista valtavirtaa vastaan. Niinpä nämä turvautuivat ääriase- teisiin hyväksymällä täysin Tšekkoslovakian ja Unkarin miehityksen omaksumalla varauksetta ja kritiikkittä mar- xismi-leninismien ideologian. Samanlaisen vaikutuksen

Kuva:Petteri Peuranen

sai aikaan suomalaisten – Skálován mielestä – varaukse- ton suhtautuminen V.I. Leninin historialliseen hahmoon, suoranainen omistautuminen, koska Lenin oli järjestänyt Suomelle itsenäisyyden. Suomettumispolitiikka yhdessä Suomessa tuolloin vallinneen yhteiskunnallisen ilmapii- rin kanssa ja vielä poliittisen johtokerroksen, ”establish- mentin” myönteinen asenne Neuvostoliittoon, muodosti kuvion, joka veti vasemmisto-opiskelijoita radikalismiin.

Suomen suhtautuminen Varsovan liiton elokuussa 1968 suorittamaan Tšekkoslovakian miehitykseen kyt- keytyi tiukasti maan geopolittiseen asemaan, ja vaikut- ti Suomen poliittiseen näyttämöön kokonaisuudessaan sekä SKP:n jäsenistöön. Neuvostomiehistä räpäytti SKP:ssä kytenneet ideologiset erimielisyydet liekkeihin ja jakoi puolueen kahtia ratkaisevasti ja lopullisesti malti- liseen enemmistöön ja radikaaliin vähemmistöön. Suh- tautumisesta miehitykseen tuli yksi taistolaisten kollek- tiivisen identiteetin tukipilareista.

Sukupolvet eriytyvät

Kuten muualla Euroopassa, Suomessakin radikaaliva- semmistolaisen opiskelijaliikkeen nousu liittyi sodan- jälkeisten suurten ikäluokkien (postwar babyboomers) sukupolvikapinaan vanhempien konservatiivisuutta vas-

taan. Suomeen tämä konflikti liittyi läheisesti, kun vuo- den 1918 kansalaissodasta käytävä kiista puhkesi uu- delleen. Siihen asti, aina 1960-luvulle kansalaissodasta oli täysin yksipuolisesti vallinnut vain voittaneen puolen, valkoisten näkemys. Sitten, 50 vuotta myöhemmin, huo- mio kiinnittyi myös hävinneiden punaisten historiaan. Pe- rustavanlaatuinen sukupolvien välinen kuilu avautui, kun kansalaissodan historia avattiin uudelleen. Se näytteli keskeistä osaa opiskelijain radikalisoitumisessa ja heidän kiinnittymisessään Neuvostoliittoon, kuten myös haasta- tellut taistolaisaktivistit muistelivat.

Skálován mielestä Suomessa ei ennen taistolaisopiske- lijoi- ta ollut käytännöllisesti katsoen lainkaan vasemmisto- laista älymystöä. Hänen mielestään tämä johtui punaisten tappiosta vuonna 1918 ja sitä seuranneesta kehityksestä sotien välisenä aikana. Kun kommunistit vuonna 1944 pääsivät yli 20 vuoden maanalaisen toiminnan jälkeen toimimaan julkisesti, heidän jäsenistönsä muodostui pi- kemminkin ammattimaisista puoluekaadereista kuin vasemmistointellektuelleista. Taistolaisten tyytymättö- myys ideologiasta irrotettuun vallan käyttöön, jota SKP:n enemmistö harjoitti maan hallituksessa, oli tärkeä syy vä- hemmistöläisten yhä jatkuvaan radikalisoitumiseen. En- tiset taistolaiset pitivät itseään ennen kaikkea älymystön kapitalismin vastaisena liikkeenä, joka suhtautui nimen- omaan teoreettisesti kapitalismiin ja sosialismiin. He pi-

tivät suurtyötään (magnum opus) ”Suomalainen Kapitalismi” vuodelta 1979 ensimmäisenä kattavana ja laajana analyysinä suomalaisesta markkinayhteiskunnasta ja yhtenä koko taistolaisliikkeen tärkeimmistä saavutuksista. Taistolaisten antikapitalistiseen moraaliin liittyi olennaisesti heidän pyrkimyksensä tuoda sosialistinen vallankumous Suomeen, vaikka monilla heistä oli selvä käsitys Neuvostoliitossa ja muissa itäblokin maissa vallitsevasta reaaliosialistisesta järjestelmästä. Taistolaisten usko sosialistiseen Suomeen perustui heidän marxilais-leninistiseen ideologiaansa. Heille sosialismi oli yhteiskunnallisen kehityksen tulos, jota historian kulku marxilaisen materialismin mukaan noudattaa. Tulevaisuuteen suuntautuneena hankkeena sosialismi auttoi heitä sopeutumaan voimassa olleen Neuvostoliiton järjestelmän ilmeisiin puutteisiin ja vajavaisuuksiin. Samoin he uskoivat, että tulevaisuudessa suomalainen yhteiskunta olisi valmis hyväksymään sosialismin yhteiskunnallistaloudellisenä

” Taistolaisaktiivien muistelukset toivat väittelijän mielestä arvokkaan lisän tämän historiallisen ilmiön tulkitsemiseen.

muotona. Samoin marxilainen kielenkäyttö, joka käyttää paljon vertauskuvia, metaforeja, antoi taistolaisille mahdollisuuden tähdentää, että tulevaisuuden sosialismi Suomessa olisi täysin erilainen kuin Neuvostoliitossa tuolloin vallinnut järjestelmä. Marxilais-leninistinen ideologia auttoi heitä legitimoimaan neuvostomyönteisen asenteensa Neuvostoliiton välittömässä läheisyydessä.

Taistolaisliikkeellä oli kuitenkin paljon yhteisiä peruslähtökohtia Länsi-Euroopan vasemmistolaisten opiskelijaliikkeiden kanssa. Samoin kuin nämä, myös ”taistolaiset” olivat ”hullun vuoden” 1968 perillisiä. Samat maailman tapahtumat olivat vaikuttaneet heihin, kuten länsieurooppalaisiin radikaaliliikkeisiin. Taistolaiset olivat samalla tavoin fundamentaalinen antikapitalistinen liike kuin lännen marxilaiset, maolaiset tai trotskilaiset ryhmät. Kuitenkin marxismi-leninismiin sitoutuneet, marxilais-leninististä semantiikkaa käyttäneet taistolai-

set pitivät sosialismia projektina ”kirkkaaseen tulevaisuuteen”, kun taas läntiset radikaalit keskittyivät nykyisyyteen ja halusivat rakentaa uuden vapaan maailman ”tässä ja nyt”.

Hyvinvointivaltio kehittyi

Hyvinvointivaltion nopea kehitys oli osa yhteiskunnallisia muutoksia, jotka Suomi kävi läpi 1960- ja 1970-luvuilla. Hyvinvointivaltion turvaverkko auttoi selviytymään markkinaliberalistisen yhteiskunnan ulospäinkin näkyvistä kielteisistä piirteistä. Se oli myös syy, miksi radikaali vasemmisto epäonnistui mobilisoimaan työväenluokkaa, joka rajoittui purkamaan tyytymättömyytään laillisten ammattiliittojen, lakkojen ja kolmikan-tayhteistyön kautta. Takaiskuista huolimatta taistolaiset kuitenkin uskoivat edelleen perinteiseen proletariaattiin sosialistisen vallankumouksen päävoimana.

Tšekkoslovakian miehityksen jälkeen läntiset kommunistipuolueet alkoivat toinen toisensa jälkeen kääntää selkänsä Neuvostoliiton kommunistiselle puolueelle, NKP:lle. Lännen uusvasemmistolaiset kritisoivat yhtä äänekkäästi Neuvostoliittoa. Vastakohtana tälle taistolaiset, SKP:n vähemmistö, hyväksyi kritiikittä Neuvostoliiton toimet ja tuki niitä varauksettomasti, ja toisin kuin eurooppalainen uusvasemmisto, taistolaiset eivät vastustaneet yhteistyötä perinteisten puolueiden kanssa. Taistolaisille uusvasemmiston hierarkisiin suhteisiin kohdistunut vasemmisto oli täysin vierasta, eikä uusvasemmisto ja sen ideat – ainakaan enää, huomautan – millään tavoin innostaneet heitä.

Taistolaisaktiivien muistelukset toivat väittelijän mielestä arvokkaan lisän tämän historiallisen ilmiön tulkitsemiseen. Ne käyvät usein yksin kirjallisista lähteistä saatujen tietojen kanssa. Useimmat haastatellut muistelijat tähdentävät, miten tärkeä merkitys vuoden 1918 kansalaissodan uudelleen arvioinneilla oli heidän poliittiselle ja yhteiskunnalliselle heräämiselleen, mikä johti heidät toimimaan. Samanlaista osaa näyttelivät suomalaisen yhteiskunnan äärimmäinen politisoituminen – väittelijä puhuu ”äärimmäisestä politisoitumisesta” – sekä nopeassa tahdissa etenevät maailman tapahtumat heidän aktivoitumisessaan. Taistolaiset hyväksyivät täysin suomettumisen sen positiivisessa merkityksessä, samoin kuin presidentti Kekkonen politiikan.

Muisteluissa toistuu usein taistolaisliikkeen an-

tikapitalistinen luonne. Tämä näkökohta on usein lyöty laimin taistolaisliikettä koskevassa historian kirjoituksessa. Vaikka haastatellut olivat eri mieltä siitä, missä määrin liike korosti marxilais-leninististä ideologiaa, he olivat yksimielisiä Suomen omintakeisesta tiestä sosialismiin.

Ne taistolaisopiskelijat, jotka sinnittelivät loppuun asti, turhautuivat liikkeen byrokratisoitumiseen ja ideologiseen luutumiseen ja kaavoihin kangistumiseen. Kävi niin kuin aina tähän asti on tavannut käydä: nuoret ihanteelliset ihmiset korvataan uskollisilla ja liikoja kyselemättömillä puoluekaadereilla.

Missä ovat työläistaistolaiset?

Taistolaisliikettä koskevissa tutkimuksissaan väittelijä on – ehkä työekonomisista syistä – rajoittunut vain opiskelija- ja kulttuurijärjestöjen tutkimukseen. Kuitenkin taistolaisilla tarkoitetaan koko entisen SKP:n entistä vähemmistöä, jonka keulamiehenä oli edesmennyt **Taisto Sinisalo**, jota ei voida ainakaan suomalaisena opiskelijana pitää – pääpaino sanalla opiskelija. Hän on tosin aikoinaan harjoittanut opintoja Moskovan puoluekoulussa. Mutta ei häntä voi myöskään kulttuurialan miehenä pitää. Epäilemättä hän kuului työväenluokkaan. Enemmistön johtaja, ja SKP:n silloinen puheenjohtaja **Aarne Saarinen** tosin väitti, ettei Sinisalon verokirja ole koskaan ollut kapitalistisen työnantajan hallussa. Työläiskodista lähteneenä Sinisalo oli ilmeisesti toiminut koko ikänsä puoluehtävissä, eikä raa-

tanut koskaan tehtaissa tai rakennuksilla – toisin kuin kivimies Saarinen.

Taistolaiset jäivät selvään vähemmistöön sekä kommunistisen puolueen järjestökentässä että ammattiyhdistysliikkeessä: vain Kumi- ja nahkatyöväen liitolla oli taistolainen puheenjohtaja. Mutta heidän puoluekurinsa oli paljon tiukempi kuin puolue-enemmistön, ja varsinkin vuoden 1968 jälkeen Moskovan tukirahat valuiivat pääasiallisesti heille. NKP:n poliittinen ja taloudellinen tuki sitoi oikeastaan kaksi tosiasiallisesti eri puoluetta keinotekoisesti yhdeksi. Vasta **Gorbatšov**in noustua Kremlissä valtaan puoluejohtajaksi noussut **Arvo Aalto** uskalsi 1980-luvun puolivälissä potkaista taistolaisten hallitsemat puoluepiirit ulos puolueesta. Jäätyään omilleen SKP:stä erotettu vähemmistöosapuoli kutistui täysin marginaaliseksi poliittiseksi liikkeeksi. Eipä silti, eivät monet taistolaisten työläisjäsenet enää hyväksyneet Gorbatšovia ja hänen uudistuksiaan, kuten saatoin itse aikoinaan todeta.

Sama toistui myös Tšekkoslovakian ”normalisoidussa” puoluejohdossa: **Miloš Jakeš**, **Alois Indra**, **Vasil Bilak** ja **Drahomír Kolder** kumppaneineen kieltäytyivät pitämästä Gorbatšov

in Neuvostoliittoa esikuvana. **Gustáv Husák** tuskin reagoi näin jyrkästi. Sitä paitsi hän oli siirtymässä jo sivuun puoluejohdosta. Samanlaista aatemaailmaa kuin Indra ja Bilak kumppaneineen Suomessa edustivat Tiedonantajan pitkäaikainen päätoimittaja **Urho Jokinen** ja Uudenmaan piirisihteeri **Markus Kainulainen**, joka tietävästi tarjoutui lakaisemaan kadut puhtaaksi neuvostopanssarien tieltä, jos nämä olisivat tulossa Helsinkiin. Loppujen lopuksi taistolaisliikkeen johto oli tiukasti työläistaustaisten miesten – ja joidenkin naisten käsissä. Mutta miesvalta oli selvä. Tosin tämä koski niin puolue-enemmistöä kuin vähemmistöä. Opiskelijaradikaalit älymystönä toimivat lähinnä neuvonantajina. Varsinainen kamppailu puolue-enemmistön ja -vähemmistön välillä käytiin työpaikoilla ja perusjärjestöissä. Niissä entisistä tovereista tuli usein jopa henkilökohtaisia vihamiehiä. Niinpä Skálován sinänsä ansiokas tutkimus kaipaisi täydennykseksen tutkimusta varsinaisista syvistä riveistä, ”taistolaisista” työläiskommunisteista. He, kuten Skálová on huomannutkin, muodostivat varsin pienen osan niin järjestäytyneistä kuin järjestäytymättömistä työläisistä, koska enemmistöläiset sosialidemokraateilla vahvistettuina olivat joukkovoimaltaan ylivoimaisia.

Kuva: Ondřej Kořínek, CC BY-SA 3.0 creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0 Wikimedia Commons

VALKEAVUOREN TAISTELU

-kahakka, jolla oli kauaskantoiset seuraukset (jatkoa edellisestä numerosta)

Teksti: Heikki Larmola

Valkeavuoren taistelu käytiin vuonna 1620. Vastakkain olivat katoliset ja protestanttiset palkkasoturiarmeijat. Katolisten voitettua taistelun murskaavasti Böömin kuningaskunnan säätyjen kapina saksalaisroomalaista keisaria vastaan kukistui. Sen jälkeen vastarinta jatkui joitakin vuosia vain melko heikkona. Valkeavuoren ratkaisutaistelu pääsi alkamaan pian puolen päivän jälkeen sunnuntaina, 8.11.1620.

Katolisilla oli miesylivoima ja parempi aseistus kuin protestanteilla. Nämä turvautuivat vielä keskiaikaiseen aseistukseen – se ei ollut heillä juuri kehittynyt hussilaissotien ajoista. Piikinuijat, va-

sarat ja varstat olivat yhä käypää tavaraa. Sen sijaan varstoista oli **Olli Bäckströmin** mukaan kehitelty edelleen hirmuisia lyömäaseita, kuten ”böömiläisen aamutähden” nimellä tunnettu hakuri: keihäänkärkeen oli asennettu rautamäykky, josta sojotti joka suuntaan piikkejä, teriä ja koukuja. Se oli varmaan muuten hankala ja vaivalloinen ase mukana raahattavaksi, mutta kiukkuisen miehen käsissä vihollisen kyrassieerien, haarniskoitujen ratsumiesten hyökätessä epäilemättä kantajansa mieltä lämmittävä tappoase – hyökkäävästä ratsastajasta varmaan vähemmän miellyttävä kohdattava.

Protestanteilla oli myös puutetta tuliaseista ja ampu-mavaroista niihin. He käyttivät sen sijaan jalkajousia, jotka tosin olivat kantomatkaltaan ja tarkkuudeltaan sen aikaisia musketteja parempia. Mutta musketti sen sijaan voitti jalkajousen nopeudessa ja vahingoittavuudessa. Musketin kuula osuessaan nimittäin repi lihaa ja pirstoi luuta niin, että jos käteen tai jalkaan oli osunut, koko raaja piti yleensä amputoida, jos haluttiin, että haavoittunut jäi henkiin.

Myös tykistöä säätyläisarmeijalla oli vähemmän kuin katolisilla. Nämä olivat nimenneet 12 suurinta tykkiä Jeesuksen apostolien mukaan. Kun nämä ampuivat hyökkäysvaiheen aikana, niin monet säätyläisarmeijan sotilaat alkoivat panikoida ja lähteä karkuun. Muuten tykistö ei näyttänyt vielä Bilá Horassa saaneen kovin ratkaisevaa osuutta, sillä raskaat tykit olivat hankalia siirtää paikasta toiseen. Sitä paitsi, kuten mainitsin, tienoolle oli laskeutunut sankka sumu, jonka olisi pitänyt olla edullista protestanteille, kun nämä joutuivat lähitaisteluun. Vasta Ruotsin **Kustaa II Aadolf** käytti 11 vuotta myöhemmin Breitenfeldin taistelussa kevyemmin siirreltävää ja liikkuvampaa tykistöä, jolla hän saikin aikaan ratkaisevaa tuhoa **Tillyn** armeijassa.

Taistelun osapuolet olivat asettuneet suoriin linjoihin pohjoisesta etelään toisiaan vastaan. Vaikka protestantit yrittivät soveltaa modernimpaa alankomaalaista taistelutaktiikka katolisten perinteistä espanjalaista vastaan, se ei toiminut, sillä säätyläisarmeijan ohuehkot linjat olivat levittäytyneet liian laajalle, koska katolisilla *tercioilla* ja ratsuväellä oli syvyyttä.

Säätyläisarmeija oli siis sijoittunut Bilá Horan huipulle melko lähelle Prahan silloisia muureja. Lännessä ja pohjoisessa putosi 50 metrin syvyyteen rinne kohti laaksoa, jossa virtasi Litovickýn puro. Protestanttien oikea siipi tukeutui riistanhoitoalueen – nykyisen Hvězda-puiston - ja Hvězdán kesälinnan (nykyisin **Alois Jirásekin** ja **Mikuláš Aleš**in museo) oikeaan muuriin. Vasenta siipeä oli vahvistettu tykistöllä. Sitä johti **Jindřich Matyáš Thurn**, ja sen piti olla koottu ”eliittijoukoista”.

Ylipäällikkö **Christian von Anhalt** vanhempi sovelsi taktiikkaa, jonka sanottiin muistuttaneen ”liikkuvaa šakkilautaa” jakamalla jalkaväkensä kahteen laajalle levittäytyneeseen rivistöön siten, että taaempi saattoi astua tarvittaessa eteen. Kolmannen ruodin takana muodosti unkarilainen ratsuväki. Oman ratsuväkensä Anhalt sijoitti sivustoille liikkuvuuden varmistamiseksi.

Keisarillinen armeija muodosti katolisten oikean sivustan, jota vastassa alueen eteläisellä osalla oli siis Thurnin johtama protestanttien oikea siipi. Keisarillisen armeijan etummaisen rivistön muodostivat kaksi jalkaväen *terciota*, joiden oikealla puolella olivat valonialaiset rykmentit. Eturiviä oli täydennetty vielä sen ulkopuolella odottelevilla kolmella siivekkeellä ratsuväkeä. Toisessa rivistössä olivat ”napolilaiset” *terciot* – Napolin kuningaskunta kuului tuolloin Espanjalle. Napolilaisten kummallakin puolella niin oikealla kuin vasemmalla korskuivat hevoset: ratsuväen muodostamat siivekkeet. Takarivissä oli kaksi jalkaväen *terciota* ja ratsuväkeä. Kasakat liikehtivät eturivin ja takimmaisen rivin välillä. Keisarillisella armeijalla oli käytössään myös neljä tykkiä. Keisarillisten operaatioita johtivat varsinaisella kentällä tykistökenraali **Maximilian von Liechtenstein** ja hänen apunaan eversti **Tiefenbach** ylimmän komentajan, kreivi **Buquoy**n vakavan haavoittumisen takia.

Katolisen liigan armeija oli sijoitettu keisarillisen armeijan vasemmalle puolelle, siis pohjoiseen siitä. Se oli järjestetty neljään rivistöön. Keisarillisen armeijan ylipäällikön, kreivi Buquoy'n toivomuksesta sen eturivin muodosti kaksi *terciota*, jotta liigan armeijan eturivi saataisiin mahdollisimman lujaksi ja voimakkaaksi. Toisen rivistön muodosti kaikkiaan 15 ratsuväen osasto. Kolmannessa rivistössä oli kolme *terciota*, jotka oli muodostettu viidestä jalkaväkirykmentistä. Neljännessä rivistössä oli taas pelkästään ratsuväkeä. Katolisen liigan armeijalla oli lähteen mukaan kuusi tykkiä.

Katolisten käytettävissä olevien tykkien määräästä on kuitenkin ristiriitaisia tietoja. Jos keisarillisella armeijalla oli neljä ja liigalla kuusi, yhteismääräksi saadaan vain kymmenen tykkiä. Mistä ne 12 ”apostolistia” tykkiä sitten katolisille tulivat? Yksi selitys voisi olla, että katoliset olisivat jo etukäteen valloittaneet niitä protestanteilta. Mutta mistään sellaisesta en ole huomannut mainintaa.

Katoliset olivat Baijerin herttua **Maximiliania** myöten huolissaan säätyläisten kapinallisarmeijan edullisesta sijainnista kukkulan huipun tasanteella. Valloniupseeri **la Motte**, joka palasi maastotiedusteluretkeltään, kertoi, kuinka vastapuolella vallitsi epäsope ja epäluottamus komentajiin, joista osa oli vasta palaamassa omavaltaisilta kaupunkilomiltaan. Kaikki eivät palanneet; heistä huomattavimpana itse kuningas **Friedrich von Pfalz**, joka oli edellisenä

iltana käynyt joukkojaan tervehtimässä, mutta pällannut sitten takaisin Hradčanyin linnaan. Tämä tietö nosti huomattavasti katolisten itsetuntoa.

Kun vielä sumusta ilmestyi ratsastava karmeliittamunkki **Dominik** rohkaisemaan kumpaakin katolista armeijaa iskulauseella: ”Luottakaa Jumalaan ja iskekää voimalla päin!”, sotilaiden taistelumoraali nousi nousemistaan. Niinpä he söivät ja tyydyttivät janonsa rauhassa; jotkut nauttivat myös pyhää ehtoollista. Sen sijaan protestanttien leirissä oli hiljaista.

Vielä edellisenä yönä ennen ratkaisutaistelua, josain Ruzyněn suunnalla, Buquoy oli lähettänyt ratsuväkeä unkarilaisia husaareja vastaan. Näiden väitetään nukkuneen huolettomasti pystymättä asettumaan vastarintaan. Heidän väitetään tuolloin menettäneen 1000 hevosta. Tämä luonnollisesti nosti moraalia katolisten leirissä ja lamautti protestantteja henkisesti.

Varsinainen taistelu alkoi noin puolilta päivin. Keisarillisten oikea siipi hyökkäsi säätyläisten vasenta siipeä vastaan, jota johti Thurn. Thurnin ratsuväkirykmentti yhdessä viereisen **Bubnovin** ratsuväkirykmentin kanssa löi tämän ensi hyökkäyksen takaisin ja eteni syvemmälle katolilaisten *terciota* vastaan. Mutta tällöin bubnovilaisten hermot pettivät ja hyökkäys epäonnistui. Tätä puolestaan katoliset käyttivät hyväkseen: **Meggaun** ratsuväkirykmentti vahvistettuna vallonialaisella ratsuväellä hyökkäsi vuorostaan säätyläisten kapinallisten kimppuun.

Näiden avuksi ryntäsi **Stariefin** johtama yksi Anhaltin ratsuväkirykmentti sekä paroni **Hofkirchin** johtama yläitävaltalainen ratsuväki. Mutta nyt Hofkirch kaatui, jolloin yläitävaltalaiset lähtivät karkuun niin vikkellästi, että he tulivat tempaisseeksi itse Anhalt vanhemmankin mukaansa.

Nyt taisteluun tuli mukaan kapinallisarmeijasta neljä komppaniaa sleesialaista ratsuväkeä, mutta nekin vetäytyivät taistelusta. Syy siihen on jäänyt tuntemattomaksi. Sitten myös Anhaltin jalkaväki alkoi vetäytyä tai rehellisesti sanottuna paeta, ja niin neljännestunnissa Anhaltin koko vasen sivusta oli lyöty. Takaiskua täydensivät keisarillisen jalkaväen eteneminen **Dampierren** ratsuväen tukemana. Mukaan ehti myös vapaana olevia kasakkayksiköitä. Sitä vastoin kapinallisarmeijaa tukemaan lähetetyt unkarilaiset husaarit, jotka siihen saakka olivat ikään kuin reservinä takana, alkoivat myös karata kasakat nähtyään tai korkeintaan kerran ammuttuaan heitä kohti.

Perinteisten sotaoppien mukaan säätyläisarmeijan olisi jo pitänyt hävitä taistelu. Mutta sitten **Christian von Anhalt** nuorempi, vain 21-vuotias urho, yritti vielä kerran kääntää taistelun kulun. Hän lähti hyökkäykseen rintaman keskeltä toisesta rivistöstä. Häntä seurasi kymmenen ratsuväkikomppaniaa, joita tuki **Kapliřin** johtama rykmentti, **Stubenvollin** määriläinen ratsuväki, ja joitakin alun perin **Mansfeldin** armeijasta peräisin olevia yksiköitä.

Aluksi hyökkäys oli menestyksekkäs. Anhalt nuoremman onnistui anastaa katolisten oikean siiven ratsuväen tunnuksat samoin kuin kolme eteen sattuneen *tercion* viiriä. Vieläpä hänen onnistui vangita heidän everstinsä. Siitä nuori komentaja eteni keisarillisen armeijan ja liigan sotaväen saumakohtaan, johon hän työnsi edellään **Löbelin** ratsuväen. Tässä Anhalt nuorempaa tukivat myös jotkin unkarilaiset yksiköt säätyläisarmeijan oikealta siiveltä. Tilanne muodostui katolilaisten kannalta niin vakavaksi, että itse haavoittunut Buquoy antoi satuloida hevosensa.

Nyt Anhalt nuorempi olisi tarvinnut jalkaväen tukea, koska keisarilliset alkoivat palata takaisin oltuaan hetken takaa ajettuina. Anhaltia alkoivat ahdistaa Dampierren ja Löbelin ratsuväki, **Cratzin** johtama baijerilainen rykmentti ja **Verdugon** joukot, jotka myös palasivat ensin vetäydyttyään. **Hohenlohe** ja vanhempi Anhalt yrittivät toimittaa jalkaväkeä nuoremman Anhaltin avuksi, mutta tämä viimeinen yritys kääntää taistelun kulku säätyläisarmeijan voitoksi epäonnistui. Nuorempi Anhalt joukkoineen saarrettiin ja vangittiin ennen kuin kaivattu jalkaväki saapui.

Loppuvaiheessa iskut kohdistuivat tietenkin säätyläisarmeijan oikeaan sivustaan. Täällä olivat Määrin säätyjen palkkaamat saksalaiset, joita johti **Heinrich Schlik** tukenaan osa Thurnin jalkaväestä komentajanaan toinen **Thurn, Franz Bernard**. Thurnin johtamat joukot pääsivät pakoon, mutta Schlik joukkoineen ei enää. Ei ole jäänyt varmaa tietoa siitä, paljonko Schlikin joukoista kaatui ja kuinka monta heistä joutui vangiksi. Schlik itse joutui vangiksi muualla kuin rykmenttinsä. Joka tapauksessa määriläisten palkkaamat joukot oli kärsineet enemmän menetyksiä kuin monet muut.

Vielä olivat jäljellä säätyläisarmeijan reservit, jotka olivat sijoitettu Hvězdan kesälinnaan ja sitä ympäröivälle riistanhoitoalueelle. Reservit käsittivät Anhaltin jalkaväkeä, kuninkaallisen kaartin kaksi lippukuntaa sekä yhden erillisen rykmentin puolikkaan. Joukot sai-

”Talvikuningas” Friedrich von Pfalz ja kuningatar Elizabeth Stuart.

vat odotella koko taistelun ajan toimeettomina, kunnes taistelu eteni kesälinnan ja riistanhoitoalueen muureille. Mutta sitten ei enää syntynyt taistelua, koska joukot lienevät antautuneet ilman taistelua.

On mielenkiintoista, että eri lähteet antavat Bilá Horan taistelun kestosta erilaisia tulkintoja. Muut kuin tšekit puhuvat tunnista, kun taas tšekit itse väittävät sen kestäneen pari tuntia. Joka tapauksessa taistelu oli lyhyt kahakka, johon kaikki eivät joko ehtineet tai halunneet osallistua. Mutta se loppui lyhyeen – yllätykseksi kummallekin osapuolelle.

Aamun tai puolipäivän taisteluissa ei ainakaan protestanttisesta kapinallisarmeijasta kaatunut kovin montaa – tuskinpa katolisistakaan. Useimmat hävinneen osapuolen sotajoukoista kaatuivat Hvězdan kesälinnan ja sitä ympäröivän alueen muureilla. Katolisten kaatuneiden ja haavoittuneiden luvuksi on arveltu ehkä noin 700, jotkut kirjoittajat puhuvat peräti 2000:sta, kun taas protestanttisia kaatuneita tai haavoittuneita kaikkiaan oli ehkä 4000–5000. Yksistään taistelun aikana ilmeisesti kaatui vain 250 katolista, mutta säätyläisten joukoista lähemmäs 1500. Luvuista ei ole kuitenkaan päästy yksimielisyyteen. Säätyläisarmeijan sotilaat pakenivat päätä pahkaa kohti Prahaa, jolloin Tillyn ratsuväki ja kroatialaiset ratsuväen osastot pieksivät pakeni-

joita hengiltä. Osa ehti hukkuu Vltava-jokeen. Lisäksi on hyvä muistaa, että tuohon aikaan useampi kuoli taistelun jälkeen saamiinsa haavoihin ja niistä johtuviin infektioihin kuin välittömästi itse taistelukentällä. Hygienia oli kaukana ja antibiootit pitkän ajan päässä kaukana tulevaisuudessa.

Joka tapauksessa lujasti linnoitettu Praha antautui katolisille ehdoitta heti kohta, eli marraskuun 10:nä, kun ”Talvikuningas” oli ensin perheineen poistunut pikavauhtia Hradčanysta ja koko kaupungista. Koko direktorio ojensi surusilmin ja kyynelehtien antautumisasiakirjan Baijerin herttua Maximilianille. Yllätynyt ja pettynyt ”Talvikuningas” pääsi sentään pakenemaan kruunun jalokivien kanssa ennen voittajien pääjoukkojen tuloa. Böömin kruunun jalokivet tulivat sittemmin tarpeeseen perheen elatukseksi, koska ”Talvikuningas **Friedrich von Pfalzille** ja hänen kuningattarelleen **Elizabeth Stuartille** oli Hradčanyin linnassa syntynyt pikkuprinsssi, joka sittemmin kunnostautui Englannin sisällissodassa, eikä oikein kukaan olisi enää halunnut sijoittaa tappiolle joutuneen ruhtinaan rahalliseen tukemiseen. Mutta Wienissä ja Roomassa juhlittiin – ja myös Prahassa, jossa kotimaiset katoliset nousivat maan alta tai palasivat maanpaosta. Olihan se katolisten ensimmäinen suuri voitto alkaneessa sodassa. Radikaaleil-

Szilas, CCO, Wikimedia Commons

le katolisille Bílá Horasta tuli kauan kaivatun protestanttien nöyryytyksen symboli. ”Voittoisan Neitsyt Marian” nimelle pyhitettiin monta kirkkoa niin Böömissä kuin ulkomaillakin. Sen sijaan protestanteille ja sittemmin kansallismielisille tšekeille Bílá Horasta tuli muistomerkki menetetystä vapaudesta (joka ei tosin tainnut pahemmin koskea maaorjatalonpoikia ja kaupunkien köyhälistöä), kansallisesta katastrofista ja vääryydestä.

Keisari Ferdinand II:lla Wienissä ei kuitenkaan ollut ylen määrin aikaa juhlia, koska hänen ensisijainen tehtävänsä oli määrätä uudelleen valloitetujen

maidensa ja sen väestön kohtaloista. Siihen hän viipymättä ryhtyikin. Roomassa paavi **Paulus V** kuoli johtaessaan voitonparaattia Bílá Horan taistelun johdosta. Ehkä tunnepurkaus oli liikaa vanhalle miehelle. Hänen seuraajansa **Gregorius XV** rakennutti uuden basilikan Neitsyt Marian kunniaksi. Marian uskottiin auttaneen katoliset kukistamaan Böömin protestanttisen kapinan.

Vuosina 1621–22 keisarillinen armeija kukisti loputkin pesäkkeet Böömin kuningaskunnassa. Esimerkiksi Brnon säätyvaltiopäivät antautuivat 13.12.1620 Buquoy'n komentamalle keisarilliselle armeijalle. Tammikuussa 1622 Määri oli käytännössä kokonaan puhdistettu. Viimeisinä vastarintaa tekivät Määrin sotaisat vuoristolaiset valakit, joiden kanssa **Gábor Bethlen** (kuva vasemmalla) oli suunnitellut yhteistyötä. Mutta siitä ei tullut mitään, kun Bethlen solmi uuden salaisen sopimuksen keisarin kanssa tammikuun 1622 lopussa. Se lopetti Unkarin kapinan sillä kertaa, kun Bethlen luopui Unkarin kuninkuudesta keisari Ferdinand II:n hyväksi. Näin valakit jäivät yksin jatkamaan toivotonta taisteluaan. Se päättyi, kun heidän 18 johtajansa päät katkottiin Olomoucin torilla 27. helmikuuta 1623. Huhtikuussa 1623 teloitettiin sitten loput 13 kapinallispäällikköä.

Epilogi

Tappiota seurasivat raskaat rangaistukset, jotka koskivat koko kansaa, eivätkä vain Böömin kuningaskunnan säätyläisiä. Tosin nämäkin saivat enemmän kuin tarpeeksi. Myös protestanttisten pappien oli syytä lähteä maanpakoon, mikäli eivät suosiolla kääntyneet takaisin katolisuuteen. Sillä – juutalaisia lukuun ottamatta – katolisuudesta tuli ainoa sallittu uskonto.

Ne, jotka eivät jääneet maahan, vaan poistuivat ajoissa, säilyttivät henkensä päästyään keisarin ulottumatomiin. Tosin he menettivät kunniansa, kaiken omaisuutensa ja tuomittiin kuolemaan poissa olevina. Sen sijaan monet naiivit aateliset ja kuninkaallisten kaupunkien porvarit jäivät maahan odottaen, että kiihkokatolinen keisari olisi kohdellut heitä lempeästi. Turha luulo.

Silti jo 13.11 peräti 201 aatelista toimitti nöyryytyksensä osoittaen armonanomuksen keisarille. Samaa aikaan myös Määrin säädyt Roscissa ja Br-

nossa lupasivat alistua Ferdinand II:n tahtoon, uskalsivatpa vielä korostaa saavuttamiaan vapauksia ja etuoikeuksia. Nämä matelevat ruikutukset keisari tietysti tyrmäsi. Voitto Valkeavuorella oli ollut niin kiistaton, ettei keisarilla ollut tarvetta myönnötyksiin saati sitten armonosoituksiin. Mitähän anojat oikein mahtoivatkaan kuvitella?

Herttua Maximilian antoi viikon varoaikaa päästyään Prahaan, ennen kuin päästi sotilaansa irti ryöstelemään. Itse hän asettui Hradčany'n linnaan ja nukkui kuninkaallisessa vuoteessa, jossa hänen serkkunsa ”Talvikuningas” oli levännyt vielä edellisenä yönä. Viikon päästä hän antoi sulkea kaupungin portit ja päästi sotureidensa vimman valloilleen. Maximilian oli luvannut keisarille, että katolisiin, hallitsijalle lojaaleina pysyneihin ei koskettaisi. Myös juutalaiset oli määrä jättää rauhaan. Kun voittoiset soturit ryntäsivät liikkeelle kuin aitauksista päästetyt kahlekoirat, eivät he tehneet eroa uskonnon, kapinallisuuden tai lojaliteetin mukaan. Kaikki kelpasi, mitä irti saatiin. Yhden sanonnan mukaan kasakka ottaa kaiken, mikä vain on löyhästi kiinni, mutta katoliset ”uskonsoturit” ottivat irti senkin, mikä oli lujemmin kiinni ja hävittivät lisäksi maapohjalle rakennettuja kiinteistöjä, niitä kun ei mukaan voinut ottaa.

”Talvikuningas” Friedrichille tuli todella äkkilähtö Hradčany'n linnasta. Suurin osa hänen henkilökoh- taisesta omaisuudestaan, mm. kuninkaalliset sukkanauhat jäivät sinne. Uudet miehittäjät keräsivät Hradčany'n linnan portilta peräti kahdeksan hevoskuormallista kukistuneen kuninkaan omaisuutta.

Poliittiselta kannalta suurin saalis oli kuitenkin entisen keisari Rudolf II:n allekirjoittama ja sine- tillään vahvistama *Majesteettikirje poliittisista ja uskonnollisista vapauksista*. Sen Baijerin herttua lähetti heti Wieniin, Hofburgin linnaan, jossa keisari Ferdinand II itse omassa persoonassaan hävitti kyseisen asiakirjan repimällä siitä irti keisarillisen sinetin. Niin kiihkeä Ferdinand oli.

”Talvikuningas” Friedrich sai aluksi väliaikaisen turvapaikan Sleesian pääkaupungista Wrocławista. Sitten joulukuussa 1620 hän lähti Alankomaiden tasavaltaan sen hallintokaupunkiin Haagiin uskonveljiensä luo. Hänellä ei sittemmin ollut enää paluuta Prahaan. Kuningas-seikkailu oli ohi, mutta sota ei. Kun Friedrichiltä vietiin myös Ylä- ja Ala-Pfalzin ruhtinaskunnat,

muut protestanttiset ruhtinaat heräsivät uhkaan, jonka keisarin aseman lujittuminen ja espanjalaisten eteneminen aiheuttivat juuri Friedrichin perintömaille.

Ferdinand II uskoi varsinaisen Böömin eli Tšekin hallinnon kunnianhimoiselle katoliselle poliitikolle ja käännynnäiselle Liechtensteinin ruhtinaalle **Karl I von Liechtensteinille** jo 17.11. 1620. Karl von Liechtenstein astui maan johtoon korvaten Baijerin herttua Maximilianin, joka näin ratsasti serkultaan ”Talvikuninkaalta” anastamallaan hevosella takaisin Müncheniin, pääkaupunkiinsa. Karl von Liechtenstein nostettiin vuonna 1622 sitten virallisesti kuninkaalliseksi *proconsuliksi* ja kuvernööriksi eli sijaishallitsijaksi.

Tammikuussa vuonna 1621 sijaishallitsijaksi nostettiin Olomoucin piispa, kardinaali **Franz von Dietrichstein**. Samalla haltijattomat maatilat ja kiinteistöt palautettiin niiden alkuperäisille katolisille omistajilleen. Määrin ylimmäksi hetmanniksi eli provinssin sotilaalliseksi ylipäälliköksi nimitettiin keisarille uskollinen **Ladislav Popel Lobkoviciläinen** ja ylimmäksi tuomariksi **Burian Berka**.

Keväällä 1621 käynnistettiin oikeudenkäynnit huomattavampia säätyläispoliitikkoja vastaan Prahassa. Ne realistit, jotka olivat älynneet lähteä ajoissa maanpakoon, tuomittiin poissa olevina kuolemaan. He olivat tajunneet, ettei mitään armoa ollut kiihkokatoliselta keisarilta odotettavissa. Myös heidän koko omaisuutensa takavarikoitiin ja he menettivät ”kunniansa”. Tuomitsemalla vihollisen menettämään ”kunniansa” tuomarit tuomitsivat nykyisen katsannon mukaan puhtaasti mielipiteiden perusteella.

Lopulliset tuomiot olivat armottomia: yli 40 ihmistä tuomittiin kuolemaan ja lisäksi muita vankeuteen ja ruumiillisiin rangaistuksiin, jotka todennäköisesti tarkoittivat kidutusta.

Kesäpäivän seisauksena, auringon ollessa siis korkeimmillaan, 21.6.1621 kaikkiaan 27 opposition johtajaa teloitettiin Prahassa Vanhan kaupungin aukiolla (Staroměstské náměstí). Teloitutus oli huomattava spehtaakkeli, jolla keisari halusi osoittaa, että hänen otteensa vallasta oli luja. Teloitetuista kuitenkin vain kolme kuului ylimyssäätyyn, kun seitsemän oli ritaristoa. Porvarissäädyn edustajia oli ylivoimainen enemmis-

tö eli 17 teloitettua. Kuitenkin aateliset olivat syrjäyttäneet kaupunkiporvariston päätöksenteosta kapinan aikana. Heidän roolinsa oli aivan toisarvoinen koko sodan aikana. Sekin osoitti, että nykyläisyyden mukaisesti oikeus oli kaukana sen aikaisesta oikeudenkäytöstä. Huomattavin teloitetuista lienee ollut kuulusuutta saavuttanut luonnontieteilijä, slovakialaissyntyinen Kaarlen yliopiston rehtori **Jan Jesenský**.

Myös verojen maksu säätyläisten kapinahlitukseksi määriteltiin rikokseksi. Sen lisäksi 1620-luvun alkupuolella valtaenemmistö aatelisista ja kuninkaallisten kaupunkien porvareista menetti kokonaan omaisuutensa tai osan siitä toimeenpannuissa takavarikoinneissa. Yli 150 menetti koko omaisuutensa ja yli 500 aatelmiehistä osittain. Määriä kohdeltiin vähemmän ankarasti. Massateloituksia, joita alun perin oli suunniteltu, ei toteutettu, vaan ne muutettiin vankeusrangaistuksiksi. Mutta myös Määrissä yli 200 aatelistaa, useimmat kuninkaalliset kaupungit ja monet porvarit kärsivät omaisuuden takavarikoinneista. Niinpä katoliset ja muut keisarikunnan lojaleina pysyneet rikastuivat huomattavasti, kuulusimpana varmaan **Albrecht von Wallenstein**. Takavarikoidut omaisuudet nimittäin annettiin heille. Lisäksi niitä jaettiin myös ulkomaalaisille keisarikunnan armeijassa tai Katolisessa liigassa kunnostautuneille. Böömin kuningaskunnan sosiaalinen rakenne siis muuttui huomattavasti, eikä ainakaan tšekien tai määriläisten eduksi, vaan heidän turmiokseen.

Kaikista tuhoista ja vainoista huolimatta valtio-opillisesti ja muutenkin poliittisesti Böömin kuningaskunnan kannalta kauaskantoisin oli sitä koskeva uudistettu valtiojärjestys, joka koski ensisijaisesti Böömin kuninkaan eli keisarin Ferdinand II:n ja säätyjen välistä suhdetta. Keisari allekirjoitti sen 10. toukokuuta vuonna 1627. Sen saksankielinen nimi oli **”Verneuerte Landesordnung des Erbkönigreichs Böhmen”**, jonka virallista tšekinkielistä käännöstä ei välitetty koskaan julkaista. Tšekinkielinen nimi olisi ilmeisesti ollut **”Obnovené zřízení zemské pro Čechy”**. Tämä sinetöi Böömin kuningaskunnan kohtalon aina siihen saakka, kunnes sen rauhoille muodostettiin Tšekkoslovakian tasavalta.

Uuden järjestyksen keskeisiä periaatteita olivat:

1. Tähänastisen säätyvallan sijalle säädetään hallitsijan absoluuttinen valta.
2. Böömin kruunu säädetään perinnölliseksi Habsburgin suvulle aina miehen perillisen kuolemaan saakka, myös nainen voi periä.
3. Böömin kuningaskunnan hovin ja kanslian päätökset vahvistetaan Wienissä.
4. Hengellisestä säädystä eli katolisesta papistosta tulee valtiopäivien tai käytännössä vain maapäivien ylin sääty. Sen jälkeen tulevat vasta ylimykset, ritarit ja kuninkaallisten kaupunkien edustajat, joilla on yhteensä valtiopäivillä vain yksi ääni.
5. Roomalaiskatolinen uskonto julistetaan ainoaksi sallituksi uskontunnustukseksi Böömin kuningaskunnassa. Niiden, jotka eivät suostu hallitsijan tahtoon ja samaan uskontunnustukseen hänen kanssaan, on muutettava pois maasta poikkeuksena alamaiset (joita oli suuri enemmistö), joiden on käännettävä katolisiksi joko hyvällä tai pahalla.
6. Saksan kielelle on suotava yhtäläinen asema tšekin kielen kanssa.
7. Säädylle jätetään verojen suunnittelu ja kerääminen.
8. Vain hallitsijalla on oikeus nimittää kuningaskunnan virkamiehet, jotka ovat vain hänelle vastuussa.

Tämä valtiojärjestys säilyi käytännössä aina vuoteen 1848.

Ferdinand määräsi myös ei-katoliset säädylt joko kääntymään kuuden kuukauden aikana katoliseen uskoon tai poistumaan maasta toukokuun 1628 loppuun mennessä. Tästä teki omat johtopäätöksensä kuulus kasvatustieteilijä **Jan Ámos Komenský**, veljeskunnan piispa, joka suuntasi ensin Puolaan ja sitten muualle Eurooppaan. Maasta paenneiden määrää on vaikea arvioida tarkasti, mutta ainakin 150 000 pakolaista lähti muualle Eurooppaan. On puhuttu myös jopa 500 000 pakolaisesta.

Tunnustipa mitä uskontoa tahansa, Valkeavuoren taistelu merkitsi katastrofia etenkin tšekeille ja määriläiselle. Ennen kaikkea se oli sitä tavalliselle kansalle. Kaupunkien työntekijät ja käsityöläiset menettivät oikeuksiaan ja vajosivat köyhyyteen. Uudet maatalojen isännät sen kuin lisäsivät alustalaistensa työvelvollisuuksia ja maksuja siinä määrin, että voitiin puhua uudesta maaorjuudesta.

Pyhän Vítuksen katedraaliin haudatut keisarit

Teksti: Heikki Larmola

Karel IV (Luxemburg-sukuinen Rooman keisari* ja Böömin kuningas, jonka äiti kuului Tšekin vanhimpaan ruhtinassukuun Přemyslideihin.) 1378

- **Rudolf II von Habsburg** 1612

- **Ferdinand I von Habsburg** 1564

- **Maximilian II von Habsburg** 1576

- Saksan ja Böömin kuningas **Rudolf I von Habsburg** 1307

(Rudolf I ei käynyt Roomassa antamalla paavin kruunata itseänsä keisariksi, kuten tuolloin saksalais-roomalaisen valtakunnan kuninkaiksi valituilla oli vielä tapana. Aachenissa

sen sijaan hänet tiettävästi kruunattiin keisariksi. Ilman paavillista vahvistusta Roomassa keisarius jäi tulkinnanvaraiseksi. Rudolf kuoli Speyerissa.)

*Rooman keisarin titteli oli Pyhän saksalais-roomalaisen keisarikunnan keisarilla, jonka valtakuntaan varsinainen Rooma ei koskaan kuulunut, koska se oli tuohon aikaan paavin johtaman Kirkkovaltion pääpaikka.

Vítuksen katedraalissa on tietysti myös Pyhän Václavin kappeli. Václav oli 900-luvulla toiminut Böömin ruhtinas, joka murhattiin, mutta joka sittemmin sai kuninkaan arvon huomattavasti ennen muita Přemysl-sukuista hallitsijoita.

Kuva: Karel Zeman Museum Prague

Tšekkiläisen Karel Zemanin ainutlaatuinen animaatioelokuva ilmaisnäytöksenä Hitusen hämyä -elokuvafestivaalilla

Teksti: Timo Miettinen

Hämeenlinnan elokuvafestivaalilla tehtiin historiaa, kun ani harvoin Suomessa nähty animaatioelokuva **Baron Prášil**, tuttavallisemmin *Paroni Münchhausenin uskomattomat seikkailut*, ilmestyi festivaalisalin valkokankaalle sunnuntaina 14.11.2021. Hitusen hämyä -festivaalilla Museo Militarion elokuvasalissa esitettiin Karel Zeman -museon restauroima elokuvaversio.

Elokuvan ohjannut ja surrealistiset visiot luonut **Karel Zeman** syntyi vuonna 1910 Itävalta-Unkariin kuuluneessa Böömissä. Zemanin elokuva-ura alkoi 1930-luvulla Ranskassa suoritettujen mainosalan opintojen jälkeen, kun hän päätyi mainosanimaattoriksi Marseillen. Palattuaan kotimaahansa hän jatkoi mainosalalla, mutta vuonna 1943 suunta muuttui, kun elokuvaohjaaja **Elmar Klos** törmäsi Zemanin töihin ja tarjosi oitis työpaikkaa omalta studioltaan. Klosin studiolla Zeman tutustui tšekkiläisen animaatioelokuvan äidiksi tituleerattuun **Hermína Tyrlováhan**, ja loppu on historiaa. Uransa aikana Zeman ohjasi yli kolmekymmentä elokuvaa, niin lyhytelokuvia, sarjalekuvia kuin pitkiä kokoillan elokuviakin. Kerta toisensa jälkeen niissä toistuu kaksi teemaa: uuden etsiminen ja lapsenmielisen utelias suhtautuminen maailmaan.

”Miksi teen elokuvia? Etsin tuntematonta maata. Paikkaa, minne kukaan toinen elokuvantekijä ei ole jallallaan

astunut, taivaankappaletta, mille toinen ohjaaja ei ole pystyttänyt lippuaan”, kiteyttää Zeman runolliseen tapaansa omat tavoitteensa elokuvantekijänä. Ja tässä, jos missä, hän on onnistunut. Harva elokuvantekijä on kyennyt luomaan itselleen niin tunnistettavan ja omaleimaisen visuaalisen tyylin kuin Zeman.

Elokuvalaisen tutkimusmatkailun takana Zemanilla on perin inhimillinen motiivi, ja siitä huolimatta – tai ehkä juuri siksi – että hän on nähnyt kaksi maailmansotaa ja elänyt vallankaappauksien ja miehitysten ajat, hän jaksaa lähestyä aiheitaan positiivisen kautta: ”Teen matkaa nähdäkseen satumailmojen kauneuden, ja sillä tiellä tahdon myös pysyä. Niinpä etsin koko ajan parempia tapoja filmata niitä. Ja jos jotain saan toivoa, niin sitä, että voin tuoda iloa maailman lasten silmiin ja sydämiin.”

Maailmansodat ja Tšekkoslovakian väkivaltainen historia näkyvät Zemanin tuotannossa kuitenkin myös toisella tavalla: hänen elokuvissaan sota paljastaa usein ruman päänsä tavalla tai toisella, mutta Zemanille on tyypillistä pilkata sodankäynnin eri muotoja ja tehdä sodanlietsojista suoranaisia klovneja. Niinpä hänen elokuvissaan on poikkeuksetta humaani ja pasifistinen pohjavire. Kaikki tämä on nähtävissä myös *Paroni Münchhausenin uskomattomissa seikkailuissa*.

Tšekin suurlähetystössä

Armfeltintiellä avattiin 14.10.2021

julistenäyttely otsikolla:

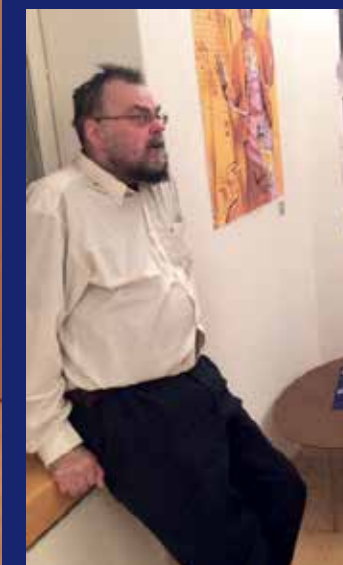
Menneisyyden ja nykyisyyden

tšekkiläisiä ja suomalaisia sankarittaria.

Julisteissa esitellään naispoliitikkoja, -aktivisteja, naisasianaaisia, taiteilijoita, urheilijoita, kirjailijoita, hyväntekijöitä ym. naisia, jotka ovat elämäntyöllään ja tarinoillaan jättäneet jälkensä historiaan tai nykyhetkeen.

Konsuli Martin Skládal, taiteilija Petr Řehoř ja suurlähettiläs Ivo Jukl.

Posti Green

